

«Kjente støtten din fra venstre i dag»

Styrerrollen i et oppvekstsenter
Møtet mellom enhetsleder og styrer
Et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse

@ Kristin Eggen Vårvik

Masteroppgave i barnehageledelse

Trondheim, våren 2018

Et påskelabyrintinspirert forord

Det å skulle begynne på et mastergradsstudie, og det å begynne å skrive på en masteroppgave, kan sammenlignes med å sitte på hytta foran en liten hytteradio klar til å høre på Påskelabyrinten med Viggo Valle. Vi vet det blir en tenke-reise med ulike reisemål som presenteres med ulike hint og tips, men vi vet ikke hvilke tenke-reisemål vi skal innom, og i alle fall ikke hvor vi skal ende tenke-reisen hen. Hele tiden trygt lost av Viggo Valle med de berømte ordene: «Kor ska' vi reise hæn?».

Vi begynte mastergradsstudiet i et auditorium på Dronning Mauds minnes høyskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) i august 2016. En spent gjeng klar for en reise vi ikke ante innholdet av eller hvilke tenke-reisemål vi skulle innom. I rollen som våre trygge loser var ulike forelesere, programansvarlige og veiledere, som skal vise oss ulike tenke-reisemål som strategisk ledelse, ledelse for læring, personalledelse og kompetanseheving og vitenskapsteori og metode.

Gjennom disse to årene har våre Viggo Valle'er, i form av dyktige og engasjerte forelesere, undervist og lost oss gjennom et utall av ulike tenke-reisemål, mange har jeg trodd var endepunktet og dermed skulle bli både tema, vitenskapelig ståsted og metode for masteroppgaven min. Jeg har mange ganger i løpet av denne reisen tenkt (og sagt) at «nå har jeg funnet tema for oppgaven min», «denne metoden skal jeg i alle fall bruke» og «dette vitenskapssynet høres jo så interessant ut og jeg tror jeg har dette vitenskapssynet». Jeg har nok i løpet av mastergradsstudiet blitt mindre og mindre sikker og bastant. Jeg har til tider følt meg som han innringeren på Påskelabyrinten som på tross av at han både har tenkt seg til og googlet seg fram til noen tenke-reisemål likevel må innse at han ikke vet hvor endereisemålet er. Som i Påskelabyrinten har alle tenke-reisemål underveis en betydning og en viktighet for hvilket endetenkereisemål en ender på. Slik er det for masteroppgaven min også, alle de ulike temaene, fagene og retningene i vitenskapsteori har hatt innvirkning på, og en verdi for den læringa/utviklinga jeg har hatt på min tenke-reise.

Det er mange som er involvert i en slik prosess med å ta utdanning og skrive en masteroppgave. Noen er mer involvert enn de er klar over selv også tror jeg. Det hadde ikke vært mulig og kommet gjennom denne prosessen uten veiledninga jeg har fått av min guru Anne Beate Reinertsen, hun er et oppkomme av kunnskap og viten og selv om tilbakemeldingene av og til stikker litt i stoltheten så har de vært uvurderlige.

Min leder, Grete Thomassen Dalen, har vært viktigere i denne prosessen enn hun selv nok har innsett. Våre diskusjoner, fabuleringer, sammensetninger og møter har betydd og betyr mye for meg både faglig og personlig. Hun har støttet meg, interessert seg, utfordret meg og kommet med nyttige råd i denne prosessen.

Det må også nevnes at jeg på hjemmebane har fått stor støtte, og mine to barn som så omtenkstomt sa at det ikke var min feil at jeg måtte bruke helger på oppgaveskriving, det var jo lærerne som hadde gitt meg så mye lekser så det var egentlig deres feil. Det gjorde godt i et pappahjerte og de skal få leve med den virkeligheten selv om det nok er en annen virkelighet enn den jeg ser.

Mine kollegaer ved Eid barnehage har vist stor tålmodighet og stor forståelse når deres styrer har vært tidvis både fysisk og psykisk fraværende. Jeg har i mine femten år i barnehagesektoren arbeidet sammen med utallige dyktige medarbeidere som alle har sin del i både min faglige og min personlige reise fram til det punktet jeg er på nå. Jeg startet mitt masterstudie når jeg jobbet ved Løvset barnehage, og det er der jeg faglig sett har «vokst opp».

Familie og venner har vist interesse for mitt prosjekt og har støttet meg, det har mye å si når en føler at en ligger bak på det meste og at en har en følelse av at en kommer litt til kort på mange ulike fronter.

Det var veldig spennende å se det maleriet Kristin Eggen Vårvik malte ut fra min beskrivelse. Hennes evne til å se essensen i det jeg ønsker å se nærmere på i min oppgave er rett og slett imponerende. Vi har hatt noen gode samtaler rundt denne prosessen.

Til slutt vil jeg bare si at gjengen som nå er i ferd med å fullføre sine masteroppgaver i barnehageledelse har vært helt enestående. De diskusjonene vi har hatt i klassen har vært en enorm kilde til rhizomatisk kunnskap/ing for min del. Vi har gjennom disse to årene hatt SFO i løpet av skoleuka og det har bidratt til å knytte nye vennskap og vært en arena for mange gode diskusjoner. Vi har heiet fram hverandre, støttet hverandre, delt frustrasjoner og gleder.

Innhold

Et påskelabyrintinspirert forord.....	1
Innledning.....	5
Teorinivå en – den innerste ringen av begreper	7
Immanens – å gripe det ugripelige.....	7
Rhizom/jordstengel – et syn på kunnskap som ikke er et kunnskapssyn	11
Affekt – hva i all verden er det jeg kjenner?	17
Ontologi – her og nå, og en virtuell framtidsonologi som blir til mens vi går	20
Agens – medprodusenter i til/blivelsesontologier	23
Trådsamling – er det en rød tråd å finne her inne et sted?	25
Teorinivå to – ledelse og læring/utvikling.....	27
Diffraksjon – å utsette data for konstruktiv og destruktiv interferens	27
Språkets materialitet – hva produserer språket?.....	30
Nullologi – når alt kan bety alt eller ingenting.	31
«Har du tid til en kopp te?».....	33
«Kjente støtten din fra venstre i dag».....	35
Når ordene danser i takt	38
Ledelse – en ledelse uten ledelse.....	39
Læring/utvikling – enkelt- og dobbelrhizomatisk/jordstengelsk læring/utvikling.	42
Trådsamling - er det en rød tråd å finne her inne et sted?	48
Teorinivå tre – metode og vitenskapsteoretisk bevegelig ståsted	49
Autoetnografi – å forske i/med/på/rundt seg selv	49
Affektive data – hva har jeg produsert?.....	51
Når ordene danser i takt – kunst som data.....	52
Subjektposisjon/er – hvor står jeg, og står jeg her i det hele tatt?.....	53
En kort sving om en mer tradisjonell forskningsprosess.....	54
Posthumanismen – et vitenskapsteoretisk ståsted eller en vitenskapsteoretisk bevegelse.	56
Etikk – i og med alt.	57

Trådsamling – er det en rød tråd å finne her inne et sted?	59
Teorinivå fire – analysefilosofering i/med/rundt et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.....	60
Kamelspising som produksjonsgrunnlag	61
Uformelle og formelle sammensetninger/møter/sammenstøt eller u/formellhet som et produkt?	62
Etikalisert ledelsesproduksjon.....	65
Potensialitet for en (barnehage)ledelse i bevegelse	68
Et materielt diskursivt bilde av møtet mellom enhetsleder og styrer	72
Et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.	74

Jeg vil ønske deg en god reise i/med min masteroppgave.

Innledning

Jeg har altså hatt mange ulike temaer og fokusområder i tankene. Jeg har laget, og forkastet, mange problemstillinger.

Jeg endte opp med et fokusområde som omhandler min egen rolle som styrer i et oppvekstsenter. Oppvekstsenteret består av en femavdelings barnehage, en barneskole og en ungdomsskole. Barnehagen holder per i dag til i et gammelt bygg et stykke unna barne- og ungdomsskolen. Jeg jobber som styrer i 100 % stilling og har ansvaret for barnehagen. Enhetsleder er både rektor for skolen og i tillegg leder for hele oppvekstsenteret.

Enhetsleder og styrer har en del samarbeid, både i uformelle og formelle møter. Hva er så et møte? Hva innebærer det at møter er uformelle eller formelle? Det trenger jeg mer plass for å gå nærmere inn på, så det kommer jeg tilbake til ganske snart.

Vi skal snart i gang med å bygge en ny barnehage som blir plassert i tilknytning til skolen. Det vil helt klart ha agens i møtene mellom enhetsleder og styrer, det vil kanskje gjøre noe med potensialiteten i møtene?

Mitt fokusområde er: **Styrerrollen i et oppvekstsenter – møtet mellom enhetsleder og styrer – et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.**

I mine år i barnehagesektoren har jeg nå innsett at jeg har opparbeidet meg en for/om/forståelse for «skolen» eller «skolesektoren». Mer konkret «skolske» tanker og «skolsk» pedagogikk i barnehagen.

I min masteroppgave skriver jeg stort sett i et jeg-perspektiv. Noen ganger tar jeg med deg som leser og skriver vi, noen ganger kan vi'et inneholde flere.

Masteroppgaven min er delt opp i fire teorinivåer. De ulike teorinivåene henger sammen og er hver for seg. Oppgaven kan/bør/må leses alle veier. Alle teorinivåene er med inn i hverandre og de ulike delene sammenstøter med andre deler av oppgaven. Jeg har hatt en disposisjon over oppgaven. Likevel har den skrevet seg rundt noen svinger og i noen retninger jeg ikke har forutsett og som faktisk har overrasket meg.

Jeg har prøvd å bygge opp oppgaven slik at den begynner med å pakke ut elementer og begreper som jeg trenger å tenke med i de ytterste teorinivåene. I mitt arbeid med mine data har jeg valgt å bruke begrepet analysefilosofering. Jeg skal se på en potensialitet for (barnehage)ledelse. Da kan jeg ikke bare analysere det øyeblikksbildet jeg prøver å fange av

en (barnehage)ledelse i bevegelse. Jeg må også klare å filosofere over hva som kunne ha vært. Jeg må rett og slett eksperimentere med mine data. Andersen (2015) viser til en slik eksperimentering med data, inspirert av Deleuze og Guattari. Her må vi tenke eksperimentering som en åpen prosess hvor retningen ikke er gitt på forhånd. Hun skriver at vi må være åpne «for hva vi ikke kan vite før vi faktisk støter sammen, på eksperimentelle måter, med empirien vi vil tenke med» (Andersen, 2015). Jeg håper å kunne yte litt motstand, kritikk og få til noen brudd. Her blir det snakk om motstand, kritikk og brudd både på mine egne tanker/fordommer/forståelser, og kanskje også motstand mot og kritikk av det jeg kjenner på som diskurser eller for/dom/ståelser i møtet mellom skole og barnehage. Dette møtet mellom skole og barnehage vil i min oppgave begrense seg til møtet mellom enhetsleder og styrer. Jeg tenker at en slik analysefilosofering kan gi meg et øyeblikks/potensialitetsbilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.

Jeg har med to logger fra to ulike møter mellom enhetsleder og styrer som data. I tillegg til det har jeg utfordret en lokal kunstner, Kristin Eggen Vårvik, til å male et bilde basert på noen stikkord om hva masteroppgaven min skal handle om. Dette bildet blir også data for min oppgave. Jeg har en affektiv inngang i mine data.

Oppgaven er skrevet i et posthumanistisk perspektiv. Dette kommer jeg tilbake til i teorinivå 4, men alt som kommer før det er sett i et posthumanistisk perspektiv.

Deleuze og Guattari (2016) skriver at «nowhere do we claim for our concepts the title of a science. We are no more familiar with scientificity than we are with ideology; all we know are assemblages» (Deleuze & Guattari, 2016, s. 22).

Teorinivå en – den innerste ringen av begreper

Teorinivå en blir et slags fundament i oppgaven. Dette teorinivået henger sammen med de andre teorinivåene, og her vil jeg begynne å pakke ut noen begreper og gi meg selv verktøy å tenke med utover i teorinivåene. I teorinivå en vil jeg gå inn på begreper som immanens, rhizom/jordstengel og affekt. Underveis i utpakkinga av begreper dukker det opp andre begreper jeg trenger å forfølge en stund.

Immanens – å gripe det ugripelige

Ifølge Store norske leksikon handler immanens om noe iboende. Det beskrives som «noe som bor i tingens eget vesen og ikke har sin årsak i noe utenforværende som påvirker tingen» (Bøhn, 2018). Dette er så enkelt, og samtidig så vanskelig. Vi tar med oss denne definisjonen videre i utpakkinga.

Hvis vi ser Reinertsen og Flatås (2017) ser vi at de også peker på immanensen som iboende i ting. Immanensen «er noe som er i tingen (noe) selv som en potensialitet». De understreker at immanensen ikke er i forhold til et subjekt eller et objekt. Det immanente har «et liv av potensialitet i hvert øyeblikk». I et posthumanistisk perspektiv hvor alt er i en stadig til/blivelse er ingen øyeblikk like. (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 25).

Når jeg plugger inn teori med metode og praksis vil jeg kanskje kjenne det immanente i møtet mellom enhetsleder og styrer? Kanskje merker jeg det immanente i selve rommet, i en tekopp, i en kontorstol? Det immanente er ikke alltid identifiserbart, men kan det tenkes at det kan kjennes eller merkes likevel? Det immanente er stadig til/blivelse og er nytt i hvert øyeblikk. Et eksempel er opplevelsen av kontoret mitt på barnehagen. Da jeg begynte som styrer følte kontoret fremmed, og jeg kjente at det ikke var *mitt* kontor. Etter hvert som jeg ryddet, organiserte, kastet ting kjentes det mer ut som *mitt* kontor. Når jeg i tillegg fikk min egen tekopp på pulten og fikk hengt opp noen bilder kjentes det enda mer ut som *mitt* kontor. Kontoret har hele tiden hatt en potensialitet for å være *mitt* kontor. I tillegg til at kontoret ble endret er det liten tvil om at jeg også endret meg og ble mer vant til å ha rollen som styrer. Det gjorde nok igjen at jeg så annerledes på de tingene som var på kontoret.

Det å plugge teori og metode/praksis sammen handler om at å tenke med teori er metode, å tenke med teori er praksis. Å tenke med metode og praksis er også teori. Når jeg plugger teori og metode/praksis sammen kan man se at det produseres til/blivelser i teorien, men også i metoden/praksisen. Vi kan plugge inn teorier på ulike måter ut fra hvilke metoder og ulike

praksiser vi vil se på. I motsatt fall kan vi jo da skrive metoder og praksiser forskjellig ut fra hvilken teori vi plugges de sammen med. Når vi følger disse til/blivelsene, disse ulike innpluggingene, kan det tenkes at vi får et glimt av immanensen, eller skyggen av immanensen.

I denne oppgaven skriver jeg ofte fra en jeg-person. Det gjelder både i selve oppgaven og i mine autoetnografiske data. I jeg-perspektivet i oppgaven kan jeg leses i vid forstand. Jeg som bare jeg, jeg som både jeg og deg, jeg som vi og jeg som dere. Law (2004) referer til Latour og Woolgar (1986), som skriver om at i tradisjonell forskning er fokuset på å skape objektive data, subjektet og det personlige er ikke ønskelig å ha med. De stiller spørsmål om hva det er som gjør at vi ser på virkeligheten som en selvstendig enhet som kan defineres. Latour og Woolgar har vist til noen måter å bryte med disse tradisjonelle tankene rundt subjektivitet og objekt. De mener blant annet at man kan se på «vitenskapelige tekster/uttalelser som delte enheter» (min oversettelse). Det er både begreper for å definere objekter, samtidig som objektet «korresponderer med et objekt i seg selv og får et eget liv» (Latour og Woolgar, 1986 i Law, 2004, s. 36-37).

Ut fra disse tankene kan jeg tenke meg at jeg ved å ta/skape/åpne opp for ulike subjektposisjoner i min analysefilosofering kan produsere ulike virkeligheter. Her kommer vi igjen inn på det å eksperimentere med data, hvilke virtuelle virkeligheter kan produseres hvis jeg klarer å se ting fra ulike subjektposisjoner, og hvilken agens har mine ulike posisjoner? I et slikt perspektiv er det det bevisste jeg fokuserer på. Da kan det fort bli et større fokus på hvilke virkeligheter jeg klare å skape, klarer jeg da å skape noe nytt? Hvordan kan jeg klare å tenke fram virkeligheter som jeg er ubevisst på? Kan man virkelig klare å få tak i det ubevisste når man forsker på seg selv og sine sammenstøt? Det er kanskje i det at det å få et glimt av det immanente ligger.

Sandvik (2015) skriver om desentrert forskerposisjon. Ser vi prosesser som sammensetninger som sammenstøter gir det noen føringer for forskerposisjonen. Min kommentar: Her skulle flere begreper blitt pakket ut samtidig ser jeg, men ha litt tålmodighet så blir både sammensetningsbegrepet og sammenstøtbegrepet mer pakket ut. Så tilbake til Sandvik (2015): Hun peker på at med et slikt perspektiv blir det «nærliggende å desentrere forskersubjektet». Forskeren blir stående midt i forskningsfeltet og ser både på seg selv og alle andre i sammensetninga (Sandvik, 2015, s. 53).

Hvis jeg nå analysefilosoferer fra ulike subjektposisjoner, både de jeg bevisst tar men kanskje kan jeg også få tak i de subjektposisjoner jeg ubevisst befinner meg i? Jeg kan kanskje få til å oppheve min egen subjektposisjon, og inngå i en slags kollektiv subjektivitet? En kollektiv subjektivitet som fanger opp ulike virkeligheter og aspekter av en virkelighet. Kanskje kan jeg i denne prosessen se en del av, eller skyggen av, immanensen/e? Her vil fokuset bli på hvilke virkeligheter som produseres, i motsetning til at de skapes. Når jeg bruker begrepet produseres får jeg inkludert de ubevisste prosessene, og kan i større grad ha sjansen til å analysefilosofere rundt alle og alt som er med i sammensetninga. Jeg stiller meg selv åpen for å være usikker, for å være i tvil, for å være rotete og ubestemmelig, både som forsker og som leder. Jeg gjør meg selv sårbar. Jeg kommer mer inn på subjektposisjoner senere i oppgaven for å få et enda bedre verktøy å tenke med i analysefilosoferinga mi.

For å klare å gjøre et forsøk på å fange det immanente i møtene mellom enhetsleder og styrer er det nødvendig å gå nærmere inn på hva jeg i denne oppgaven legger i begrepet møte. Jeg velger å legge inn mine tanker rundt møtebegrepet her i immanenskapitlet. Det kunne både fått et eget kapittel eller vært lagt under andre kapittel. Likevel synes jeg det passet å ta det her. Potensialiteten i møtene er i immanensen. Det er nettopp denne potensialiteten jeg håper å kunne få tak i gjennom min oppgave.

Mye kan sies om begrepet møte. I mine data skiller jeg mellom et uformelt og et formelt møte. I et posthumanistisk perspektiv vil jeg si at møter kan forstås som sammensetninger og sammenstøt mellom sammensetninger. Begrepet sammensetning er hentet fra Deleuze og Guattari (2016) som bruker ordet «assemblage». De viser til at det er et mangfold av multiplisiteter. De viser til at disse sammensetningene kan være av «menneskelige, sosiale eller teknologiske» multiplisiteter. Sammensetninger «med sin multiplisitet virker inn i semiotiske strømninger, materielle strømninger og sosiale strømninger, på samme tid» (Deleuze & Guattari, 2016, ss. 22-36). Her peker Andersen (2015) på at i en «sammensetningslogikk er det produksjonen som er mest interessant, ikke det å spore en årsak» (Andersen, 2015, s. 316).

Når jeg plugges inn denne teorien i mine logger med et uformelt og et formelt møte så blir det altså ikke interessant å se på om noe skjer på grunn av at det er et uformelt eller formelt møte. Det uformelle og det formelle kan vel i større grad sies å være noe som produseres i de sammensetningene enhetsleder og styrer blir en del av i de to ulike loggene. I min oppgave vil jeg da se på møter som sammensetninger eller sammenstøt mellom sammensetninger. Dette

vil kunne gi ulike bilder av hva disse møtene/sammensetningene/sammenstøtene produserer og den potensialiteten som er immanent i dem.

I Deleuze og Parnet (2006) finner vi at alt er linjer, de er i oss alle og i alt, i alle sammensetninger. De skriver om ulike måter linjene kan beskrives, «tre ulike typer linjer». Det er en linje med segmenter og territorier. Den kan tenkes som «rigide segmenter» som kan være ulike sosiale samhandlinger i samfunnet som vi forholder oss til. Det er en mindre streng linje med segmenter og territorier også, med små ulikheter, som tar noen svinger, men som likevel er linjer med segmenter og territorier. En annen linje kalles den «molekylære linjen». De går på tvers av linjene med segmenter og territorier, de er ikke så bundet som disse linjene. I de molekylære linjene skjer det små til/blivelser. Den siste linjen, «fluktlinjen» gir oss noe annet å tenke med. Den tar oss med på en flukt, en til/blivelse, over alle andre linjer, en flukt til et «sted som er ukjent, ikke mulig å forutse, ikke forut-eksisterende». Ved å følge denne linjens spor kan vi få et glimt av «det ubevisste» (Deleuze og Parnet, 2006, ss 93-100 i Reinertsen, in press).

Mitt fokusområde er en (barnehage)ledelse i bevegelse. I et posthumanistisk og et deleuzeguattarisk perspektiv er alt i bevegelse alltid. Enhetsleder er i bevegelse, jeg er i bevegelse, våre møter/sammensetninger/sammenstøt er i bevegelse. Jeg skal som sagt tidligere prøve å se et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse. Hvis jeg da klarer å spore de fluktlinjene som er gjeldende i mine logger kan jeg klare å få et glimt av det ubevisste som foregår i våre møter/sammenstøt/sammensetninger, og i det igjen få en mulighet for å se/glimte det immanente i det ubevisste.

Deleuze og Guattari (2016) peker på at vi ikke skal lage oss modeller for å se det ubevisste, eller skape mening i det ubevisste. «Vi skal produsere det ubevisste». Det hjelper oss til å åpne opp for nye tanker, for nye måter å se ting på, og som de sier: «andre begjær» (jeg kommer tilbake til begjær og begjærsmaskin senere i oppgaven) (s. 18). De skriver videre om at det ikke holder å koble sammen to ulike maskiner/sammensetninger for å konstruere en ny «multiplisitet for det ubevisste». Sammensetningen som utgjør det ubevisste består da av en materiell-maskin og en molekylær-maskin. De peker på at den ene maskina legger føringa for den andre og vice versa (Deleuze & Guattari, 2016, s. 35). Hvis jeg klarer å skape dette ubevisste i mine logger kan jeg få produsert noen nye tanker og åpninger for å se situasjonene på en ny måte. Det er nettopp dette som er så interessant med å skrive ned affektive logger, jeg kan oppdage det ubevisste, det immanente, øyeblikks/potensialitets/bilder.

Begrepet potensialitet har et annet innhold enn potensiale. Begrepet potensiale handler slik jeg ser det om noe som kan hentes ut, noe som en kan finne verktøy for og bevisst utvinne.

Potensialitet derimot, handler mer om det som er immanent. Det er et liv i seg selv, det er noe iboende. En potensialitet i møter/sammensetninger/sammenstøt vil produsere noe både bevisst og ubevisst.

Her tar jeg en liten pause fra immanensen. Jeg/den skriver den/seg snart tilbake. Først skal vi nå se på kunnskapssynet, eller kanskje mer på verktøyet vi kan bruke for å se på kunnskap og hvordan denne produseres med, som er grunnlaget for min masteroppgave. I et posthumanistisk og deleuzeguattarisk perspektiv ser vi at alt er i bevegelse, både bevisst og ubevisst. Dette gir noen føringer for synet på kunnskap og hvordan den produseres. For å prøve å få et(flere) øyeblikks/potensialitets/bilde(r) av en (barnehage)ledelse i bevegelse må vi ta med oss ulike affektive erfaringer. Affektbegrepet er like rundt neste sving, men først skal vi innom rhizomet/jordstengelen.

Rhizom/jordstengel – et syn på kunnskap som ikke er et kunnskapssyn

Begrepet rhizom, eller jordstengel på norsk, er hentet fra botanikken. Reinertsen og Flatås (2017) viser til at rhizomet i botanikken brukes om innfiltrede røtter som brer seg rundt i jorda etter mer næring. Det blir som en slags gressmatte. Dette er et deleuzeguattarisk begrep.

Deleuze og Guattari bruker begrepet som et alternativt syn på kunnskap for å gi oss et verktøy for å kunne se multiplisiteten i produksjon av kunnskap (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 34). Jeg skal gå nærmere inn på rhizom/jordstengelbegrepet videre her, men det er viktig å ta med oss at Deleuze og Guattari ikke ser på dette som et nytt kunnskapssyn, det er et verktøy for å kunne åpne opp/rote i/kollapse våre tradisjonelle og vante forestillinger om kunnskap og kunnskapsproduksjon. Nå pakker vi snart ut rhizom/jordstengelbegrepet litt mer. Først vil jeg bare ta med meg Deleuze og Guattari sin beskrivelse av den tradisjonelle rot- og tremetaforen som de gir oss et verktøy for å åpne opp, bryte med og rote til.

Deleuze og Guattari (2016) problematiserer den tradisjonelle bildebruken på kunnskaper og kunnskaping som et tre og røtter. De henviser til lingvistikkfaget som et eksempel på hvor overforenklet og begrensende denne metaforen er. Tre/rot-metaforen gjør at en begir seg ut på klassiske refleksjoner i arbeidet med kunnskaping. De peker på et eksempel med «Chomskys grammatiske tre». En begynner da på et startpunkt og kommer seg oppover og bygger kunnskaper ved hjelp av dikotomier. Deleuze og Guattari mener at å bruke tre/rot-metaforen aldri har klart å skape en god forståelse for det komplekse. Selv om de her bruker

lingvistikken som eksempel er det flere retninger som bruker tre/rot-metaforen som syn på kunnskap/ing eller som kunnskapssyn. Selv om en utvider denne metaforen og tenker oss at flere røtter knytter seg til den ene roten og skaper en blomstrende utvikling, og på den måten prøver å fange opp en større kompleksitet og multiplisitet. Deleuze og Guattari mener likevel at den tradisjonelle tre/rot-metaforen kun klarer å se kompleksiteten som en lineær modell. De mener da at man kun har beveget seg fra en dikotomisk logikk til sirkler som er bundet sammen, fortsatt med én rot i subjektet og én rot i objektet (Deleuze & Guattari, 2016, s. 5).

Det er liten tvil om at spørsmålet om kunnskap/ing er et komplekst tema. Kunnskap/ing er, som alt, i stadig til/blivelse. Tre/rot-metaforen viser også til en viss grad av bevegelse, både treet og rota vokser sakte men sikkert. Denne tradisjonelle metaforen forutsetter et subjekt-objekt-perspektiv. Litt mer om tre/rot-metaforen.

Når jeg leser om rhizomet/jordstengelen og Deleuze og Guattaris problematisering av de mer tradisjonelle modellene og metaforene for kunnskap/ing, faller tankene fort over på Argyris og Schöns modell med enkelt-, dobbeltkrets og deutorolæring. Gotvassli (2013) er en av mange som beskriver denne modellen. Det er en lineær modell hvor tanken er å synliggjøre skillet mellom ulike kretser av læring på ulike nivå. Enkeltkretslæring blir forklart med «ren feilretting». Det handler da om å endre måten vi jobber mot et gitt resultat/mål på. Da må organisasjonen eller individet justere sin praksis fram til man får det resultatet, eller når det målet, man på forhånd har satt seg. I tråd med modellen vil det bety at organisasjonen ikke utvikler seg, det handler bare om å finne de riktige metodene for å nå forutbestemte mål. Når det kommer til dobbeltkretslæring vil det være en refleksjon rundt grunnleggende målsettinger og pedagogisk grunnsyn. Da må organisasjonen og/eller individet se på hva som ligger til grunn for den praksisen de har, de må se på selve målsettinga. I neste omgang må man da vurdere de ansatte eller organisasjonen må endre både innstillinga, praksisen og målsettinga. Deutorolæring innebærer en metarefleksjon. Organisasjonen og/eller individet må reflektere rundt egen læringsprosess, og hvordan man kan skape mest mulig dobbeltkretslæring. Det må da foregå en kritisk selvrefleksjon. Argyris og Schön mener at det er en leders ansvar å igangsette dobbeltkretslæring, og det er leders ansvar at dette blir gjeldende praksis (Gotvassli, 2013, ss. 130-132).

Det er slik jeg ser det nettopp en slik modell som Deleuze og Guattari problematiserer, en lineær modell som bruker ulike sirkler som er bundet sammen. Det er en modell som prøver å skape en orden i et komplekst bilde av kunnskap/ing. Reinertsen og Flatås (2017) skriver om

å se teorier i nytt lys. De skriver at «man vandrer eller går *med* teori og metoder, *med* ord (tall, kropper, sanser) og materialitet (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 87). Det å vandre med teorier som de kaller det vil sette vitenskapen i en bevegelse. I mitt arbeid med denne masteroppgaven har jeg ofte kjent hvor vanskelig det er å gå med nye teorier og metoder. Jeg blir raskt fanget inn i mine tradisjonelle tankebaner og jeg skreller bort nettopp kompleksiteten for å få et «klart bilde». Her kreves det øving og en bevissthet på å være litt ubevisst, åpen og rotete.

I modellen til Argyris og Schön legges det stor vekt på refleksjon og den har et fenomenologisk og hermeneutisk perspektiv. I Deleuze og Guattaris immanensfilosofi kan man vel si at det blir en fenomenologi uten fenomen eller en hermeneutikk uten objekt. I Thagaard (2015) beskrives fenomenologi som forskerens erfaringer som forskningsobjekt. Man vil finne en mening bak forskerens erfaringer. Hun skriver videre om en «fenomenologisk reduksjon» som innebærer at det er den fysiske verden rundt forskeren som er av interesse» (Thagaard, 2013, s. 40).

Innen fenomenologien er det altså en objektiv virkelighet man skal prøve å finne og finne en mening med. Den første delen med interessen for forskerens egne erfaringer harmonerer godt med min autoetnografiske metode, men den affektive inngangen og min analysefilosofering bryter med punktet om en objektiv virkelighet og meningen bak erfaringene. I et posthumanistisk perspektiv er det, som Reinertsen (2015) påpeker, et syn på virkeligheten som potensielt flere virkeligheter. Mer presist: «man setter spørsmålstegn ved virkelighetsbegrepet eller setter det i bevegelse og åpner opp for at det kan finnes flere virkeligheter som uansett hva man selv tenker og mener, kan bety noe for andre og slik også for deg selv» (Reinertsen A. , 2015, s. 270). I min oppgave skal jeg bruke mine egne erfaringer som utgangspunkt, men jeg skal se på mer enn det som fenomenologisk sett er en del av virkeligheten. I loggen «Kjente støtten din fra venstre i dag» så kjenner enhetsleder støtten min. Hun kjenner den jo ikke fysisk men det er noe som skjer i mellomrommet, noe som kjennes på et annet nivå eller annen måte enn det fysiske. Det virtuelle, i vårt digitale samfunn, er også noe som påvirker oss men som fenomenologisk sett ikke er en del av virkeligheten. I et posthumanistisk perspektiv ønsker vi ikke en fenomenologisk reduksjon, men heller en fenomenologisk økning uten fenomen, hvor vi tar vare på kompleksiteten og multiplisiteten.

Thagaard (2015) skriver om hermeneutikken. Hermeneutikk handler i utgangspunktet om å tolke tekster. I samfunnsfagene blir det overført til å se på kulturen, til å kunne «lese kultur som tekst». Hermeneutikken åpner for at det finnes ulike tolkninger av situasjoner. Disse situasjonene eller fenomenene må settes inn i en kontekst (Thagaard, 2013, s. 41). I mine logger blir handlinger gjort om til tekst. I min analysefilosofi har jeg muligheten til å tolke de handlinger og uttalelser vi kommer med. Likevel har hermeneutikken et klart objekt, et fenomen, forskeren skal undersøke, tolke og finne en mening bak. I et posthumanistisk perspektiv er det selve helheten vi ønsker å tenke med.

Deleuze og Guattari (2016) føler at de må overbevise leserne om gyldigheten av rhizombegrepet sitt (Deleuze & Guattari, 2016, s. 7). I utgangspunktet kan jeg se dette som en selvmotsigelse. De ønsker å skape multiplisitet og åpne opp, så presentere de noen prinsipper for rhizomet/jordstengelen. Likevel ser jeg etter hvert som jeg kommer gjennom prinsippene at de hjelper meg med å klare nettopp å beholde perspektivet på å åpne opp og å beholde multiplisiteten. Før jeg går gjennom de prinsippene fra Deleuze og Guattari skal jeg ta med noen ord fra Patti Lather.

Lather (2007) peker på at å tenke rhizomatisk/jordstengelsk handler om å bryte med tanken om et hierarkisk syn på læring. Rhizomatisk/jordstengelsk tenking vil si kunnskap/ing i nettverk og i kompleksitet i ulike konsepter. Argyris og Schöns modell representerer et hierarkisk syn på læring. I deres modell har lederen ansvaret for å igangsette og ivareta en spesifikk type læring. Kunnskap/ing i et rhizomatisk/jordstengelsk perspektiv vil ikke være lineært. Kunnskap/inga beveger seg i ulike retninger, på kryss og tvers, oppover og nedover, i svinger og baner. En slik tankegang bryter med tanken om autoriteter i kunnskap/ing, i regelmessighet og vil i stor grad bryte med «sunn fornuft». Et rhizomatisk/jordstengelsk perspektiv eller syn på kunnskap/ing åpner opp for mer og da kan det kreative som oppstår i sosiale praksiser få mer fokus og være enklere å se. For å kunne endre praksis, spise kameler og legge bort/endre eksisterende praksiser (Lather, 2007, s. 124). Dette avsnittet tar jeg med meg for å tenke med når jeg kommer inn i analysefilosoferinga rundt det å lese ledelse ontologisk. Vi kommer oss dit etter hvert i masteroppgaven.

Jeg går nå tilbake til Deleuze og Guattari (2016) for å gi et noe mer grundig bilde av rhizom/jordstengel-metaforen. De viser til at rhizomet/jordstengelen tar ulike former. Det kan være poteter som vokser rundt om nede i jorda, kvekegresset som sprer seg utover med sine jordstengler eller annet ugress som sprer seg uten noen bestemt retning. For å karakterisere

rhizomet/jordstengelen presentere de prinsipper for rhizomet/jordstengelen. Jeg har her valgt ut de prinsippene som jeg trenger å tenke med i min oppgave. Jeg vil skrive om prinsippene om sammenkobling, heterogenitet/multiplisitet/sammensetning/kompleksitet og betydelig brudd.

Rhizomet/jordstengelen er alltid koblet til noe/n. Den er alltid i en sammenkobling, i motsetning til rota eller treet som er et punkt eller en struktur. Her er det viktig at vi tar med oss at alle sammensetninger er oppbygd av tre linjer, som jeg skrev om i forrige kapittel. Rhizom som sammensetning og linjer – å følge fluktlinja for å spore den og kanskje få tak på det immanente. I rhizomet/jordstengelen trenger ikke de semiotiske rekkene å være så strukturerte, vi kan åpne opp og tenke nytt. Det er mulig å gjøre et brudd med eksisterende innhold i ord og begreper. Rhizomet/jordstengelen består i følge Deleuze og Guattari av multiplisiteter og kompleksiteter, den består av ulike deler. De viser også til at språket er en virkelighet av multiplisitet/sammensetning/assemblage. Jeg kommer tilbake både til språkets materialitet og nullologi utover i oppgaven.

Multiplisiteten/kompleksiteten må i et rhizomatisk/jordstengelsk perspektiv brukes som et substantiv, det er først da man opphever skillet mellom subjekt og objekt.

«Multiplisiteten/kompleksiteten har bare beslutsomhet, omfang og dimensjoner som ikke kan øke i antall uten at multiplisiteten/kompleksiteten endrer sin natur». Her understreker Deleuze og Guattari igjen at rhizomet/jordstengelen består av de tre ulike linjetypene jeg har nevnt tidligere. Disse linjene blir viktige i min oppgave for å klare å spore den bevegelsen som skjer i (barnehage)ledelsen.

Prinsippet om betydelig brudd handler om at rhizomer/jordstengler kan bli brutt eller ødelagt. Her er det nettopp linjene, som Deleuze og Guattari snakker om, som bryter opp segmenter og som igjen produserer nye linjer og rhizomer/jordstengler fra bruddene (Deleuze & Guattari, 2016, ss. 7-10).

Deleuze og Guattari skriver:

Det er et brudd i rhizomet når segmenterte linjer eksploderer inn i en fluktlinje, men fluktlinja er en del av rhizomet. Disse linjene knyttes alltid tilbake til hverandre. Det er derfor en aldri kan anta en dualisme eller dikotomi, ikke en gang i den elementære formen med det gode og det onde. (Deleuze & Guattari, 2016, s. 9)

Her ble det en stor bolk om rhizomet/jordstengelen. Dette er nødvendig for å gi meg noe å tenke med når jeg skal analysefilosofere utover i oppgaven. I møtene mellom enhetsleder og meg har jeg ofte gått ut fra møtene med en følelse av å ha lært noe, eller fått en ny/endret innsikt i en sak eller et syn på en sak. Det er ikke noe uttalt læringsmål i møtene våre, jeg mener våre møter/sammensetninger/sammenstøt blir et rhizom/jordstengel. Når jeg senere i oppgaven vil bruke de segmenterte linjene og fluktlinjene for å analysefilosofere rundt mine data. Det kan være mulig at det gir meg et verktøy å tenke med som gjør det mulig å få grep om et øyeblikks/potensialitets/bilde av det ugripelige i våre møter/sammensetninger/sammenstøt?

Både Lather og Deleuze & Guattari peker på opphevinga av hierarkiet som forutsetning for kunnskap/ing og læring. Her er det snakk om en oppheving av hierarki i flere betydninger. Det handler om å oppheve hierarkiet mellom ulike sanser og mellom det menneskelige og ikke-menneskelig. I møter/sammensetninger/sammenstøt står enhetsleder og styrer i et asymmetrisk hierarkisk forhold til hverandre som også må/kan oppheves, og kanskje er det ulikt hvordan dette utspiller seg i uformelle og formelle møter/sammensetninger/sammenstøt? Eller ut fra det jeg var innom tidligere, møtene/sammensetningene/sammenstøtene som produserer uformellhet og formellhet.

Jeg kunne skrevet mange sider, kanskje en hel masteroppgave om rhizomet/jordstengelen. Det er mange variasjoner og muligheter, men det blir ikke denne gangen. Jeg har begrenset omfang å boltre meg på i denne oppgaven så da blir det noen begrensninger.

I et rhizomatisk/jordstengelsk syn på kunnskap/ing, som altså ikke er presentert som et kunnskapssyn, vil kunnskap/ing skje i utvidede sosiale praksiser og nettverk/sammensetninger. Det kan også være nettverk/sammensetninger av ikke-menneskelige bestanddeler. Det vil si et nettverk/sammensetning av ting rundt en selv, også i en virtuell virkelighet. Skal vi evne å sette nye ord på, eller gi ord vi allerede bruker, en ny betydning må de dekonstrueres/brytes. Tenker vi her med Deleuze og Guattaris linjer, vil det være når de segmenterte linjene kolliderer med en fluktlinje som jeg har beskrevet i dette kapitlet. Ordene/begrepene må i neste omgang rekonstrueres. Her kan vi igjen tenke med linjene som har kollidert og produsert nye linjer, nye retninger og da nye betydninger av ord og begreper. Språkets materialitet og nullologi gjør seg igjen gjeldende her, kapitlene om det ligger i teorinivå 2.

For å få et tak på, og kunne analysefilosofere rundt møtet/sammensetninga/sammenstøtet mellom enhetsleder og styrer trenger jeg flere verktøy. De skriver seg inn i oppgaven etter hvert som jeg skriver meg videre. Nå har tiden kommet for å introdusere affektbegrepet.

Affekt – hva i all verden er det jeg kjenner?

Det er litt merkelig å starte kapitlet om affekt med noe annet enn affekt, men jeg gjør det likevel. Jeg ønsker å se på hva tekster, teorier, praksiser og ting produserer, hvilke segmenterte linjer og fluktlinjer jeg kanskje kan følge. Jeg ønsker også å se på hva blandingen av tekst, teori, praksis og ting produserer, hvor går fluktlinjene og hvilke andre linjer produserer de/n. Det gjør at jeg har et behov for å vise hvordan affektbegrepet passer inn i oppgaven, for å gi det en retning.

Sammensetninger. Deleuze og Guattari (2016) blir oversatt med «assemblage» i den engelske oversettelsen. De bruker boka som eksempel på en sammensetning. Boka består av ulike materie og ulike temposkifter. Boka, som en sammensetning, består av de linjene jeg har referert til tidligere, segmenterte linjer men «også fluktlinjer». De segmenterte linjene kan ses på som ulike jordlag, ulike segmenter eller/og ulike territorier. Fluktlinja er da en linje som bryter med disse jordlagene, segmentene eller/og territoriene. Innholdet blir da deterritorialisert, boka blir gitt «status som substantiv». Fluktlinjene skaper som sagt bevegelse og temposkifter, den skaper endring og potensialitet i utvikling. «En bok (sammensetning/møte/assemblage, min kommentar) har verken subjekt eller objekt». Boka eller sammensetningene har bare koblinger og sammenstøt med andre sammensetninger, og i slike sammenstøt vil det bli produsert noe, det vil skape en reaksjon (Deleuze & Guattari, 2016, ss. 3-4).

Dette er en måte å se multiplisitet og kompleksitet på, det er en måte å se linjer og sammensetninger på. I dette perspektivet blir enhetsleder og styrer hver sine sammensetninger, de blir en sammensetning, de blir sammensetninger som støter sammen, de blir sammensetninger med andre ting og mennesker som også har agens i de situasjonene som beskrives. Disse sammensetningene/sammenstøtene/møtene vil produsere noe, de vil ha fluktlinjer som produserer bevegelse, de vil produsere nye sammensetninger og sammenstøt.

Braidotti (2013) mener at når vi er i bevegelse, når vi har det som Deleuze og Guattari kaller det «nomadiske tanker», skal vi ikke være lojale til teorier og tekster. Vi står da nettopp på terskelen av det ikke-teleologiske, og da skal vi være lojale til intensiteten i det affektive i det å skape teksten. Her er det viktig å vite at Braidotti bruker et utvidet tekstbegrep. Hun viser til

en tekst i mange ulike retninger, både som vitenskap og teori. Teksten som øyeblikksbilder og i stadig bevegelse, bestående av ulike linjer og segmenter. Vi må se på hva teksten produserer i oss selv og i andre, gjennom affekt. I denne prosessen er fantasien et viktig verktøy for å kunne jobbe kreativt med erfaringer og gamle praksishistorier. Hun understreker at i et posthumanistisk perspektiv er tiden ikke lineær. «Tiden er et kompleks og ikke-lineært system, internt brutt og mangedoblet over flere tidssekvenser, affekt og minne blir essensielle elementer» (Braidotti, 2013, ss. 166-167).

Det blir som å gå med teorien som jeg har skrevet om tidligere. I det øyeblikket teorien møter metoden og praksisen, og omvendt, skjer det spennende ting. Det er liten tvil om at skjønnlitterære bøker som virkelig treffer oss har en stor affektiv påvirkning på oss. Selv om vi her snakker om «treffer oss» i et metaforisk perspektiv føles det av og til som om de treffer oss fysisk. Jeg kan bli svett i hendene og kjenne at pulsen stiger når jeg leser ei god bok. Det er mer sjelden at fagbøker har den samme affektive påvirkninga på meg. Likevel opplever jeg at enkelte fagbøker treffer meg, om enn på en annen måte. Jeg kjenner at de påvirker meg og at de produserer noe i møte med meg, det blir en ny sammensetning og nye sammenstøt, både med meg og min praksis og erfaring.

Andersen (2015) viser til blant andre Deleuze og Guattari når hun skriver om sammensetninger (og i mitt perspektiv blir det også møter/sammenstøt) og affekt. Hun viser også til sammensetninger kan ses på som maskiner og som kropper, og når slike kropper eller systemer støter mot, møter, hverandre skaper de en reaksjon, eller det kan sies at maskinene produserer noe. Dette handler ikke om fysiske kropper som støter mot hverandre, men kropp som et bilde på systemer av kropp og hode og intellekt og affekt og intuisjon og dialog. Kanskje kropp som sammensetning/møte. Det er imidlertid uinteressant å se på hva årsaken til produksjonen og reaksjonen er. Det er nettopp hva som produseres i sammensetningene/sammenstøtene/møtene som blir interessant. Virkeligheten som vi oppfatter den, består av sammensetninger, de vil være et system, et system i «konstant bevegelse».

«Affekt i deleuzeguattarisk tenking har ikke noe med følelser å gjøre». Affekt handler her om mellomrommet mellom noe som oppstår pre-perseptuelt, altså mellom det ubevisste og bevisste. I deleuzeguattarisk tenking blir virkeligheten aktualisert av mellomrom. Deltagere i de ulike virkelighetene har da en agens, og vil da påvirke mellomrommene i virkelighetene. Dette henger sammen med Deleuze og Guattaris immanensfilosofi. Der blir

virkelighetsbegrepet utvidet til å omfatte virtuelle virkeligheter, og virkeligheter som enda ikke eksisterer. Vi kan da studere det som enda ikke har aktualisert seg i virkelighetene her og nå. Det er affektive kollisjoner (kanskje i form av møter?) som setter verden i bevegelse. Hun viser til at «virkeligheten, i en deleuzeguattarisk tenkning, er altså en form for selvorganiserende system som er mer eller mindre stabilt, *og* samtidig i konstant bevegelse» (Andersen, 2015, ss. 316-318).

Når jeg plugger inn disse tankene rundt sammensetning (og møter) og affekt med mitt prosjekt for å se på møtet mellom enhetsleder og styrer kan man tenke at jeg kan klare å skape et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse, jeg kan klare å spore fluktlinjene. Jeg har logger fra et uformelt møte og et formelt møte, men kanskje er ingen møter verken uformelle eller formelle? Kanskje er det nettopp en produksjon eller nye sammensetninger eller sammenstøt? Kan det være at møter har en potensialitet for u/formellhet, det kan være et spor eller en skygge av immanensen?

Gjennom skriving, og da autoetnografisk skriving i dette prosjektet, skal jeg prøve å analysefilosofere rundt om en kan kjenne det affektive i mellomrommene i møtene/sammensetningene/sammenstøtene. Det håper jeg kan gi meg et bilde av en potensialitet for læring og utvikling, fluktlinjer og dannelser av rhizomer/jordstengler. I neste teorinivå vil jeg gå nærmere inn på hva jeg legger i ledelse og læring/utvikling i min masteroppgave. Det affektive vil også kanskje at jeg kan klare å gripe en anelse/spor/skygge av det ugripelige immanente, både i meg som styrer og i møtene/sammensetningene/sammenstøtene med enhetsleder.

Deleuze og Guattari (2016) peker på at «affekt er en pre-perseptuell intensitet, som kan utvide eller redusere ens handlingskapasitet. Denne intensiteten er rettet mot mellomrommet mellom ulike eksperimentelle tilstander av kropp, igjen i ordets aller videste forstand» (Deleuze & Guattari, 2016, s. xvi). Her er det viktig å påpeke som de selv sier at det er kropp i en vid forstand, kropp som sammensetning.

Jeg har tidligere skrevet om å kjenne det som skjer i mellomrommene i sammensetninger/møter/sammenstøt, noe av det jeg håper å kunne kjenne er da i dette perspektivet, intensiteten i mellomrommene. Intensitetene kan i følge Deleuze og Guattari da både utvide og redusere handlingsrommet vårt/mitt. Det må jo handle om læring/utvikling i ledelse? Det blir spennende å le/se. Jeg skal prøve å bruke mine logger kreativt, ikke bare ta en krono/logisk analyse av hva som skjer i møtene mellom enhetsleder og styrer. Jeg skal

prøve å bruke fluktlinjene og intensiteten i mellomrommene for å yte motstand og kritikk, for å åpne opp, rote til og kanskje klare å produsere noen nye tanker.

Først skal vi innom begrepet ontologi, om å lese noe ontologisk, tilblivelsesontologi, onto-epistemologi. Ontologi i ulike varianter.

Ontologi – her og nå, og en virtuell framtidsonologi som blir til mens vi går

Ontologi er ifølge Det store norske leksikon en filosofisk tilnærming til å se på hva verden består av, altså vårt verdensbilde og dets eksistens. Ontologien setter et spørsmålstegn ved alt vi opplever og observerer, hvordan vet vi at det eksisterer og er slik vi oppfatter det? (Bøhn E. D., 2018). Vi finner en definisjon av epistemologi i det samme leksikonet: «(Epistemologi) er konstruert av de to greske ordene *epistêmê* og *logos*, som gjerne oversettes med henholdsvis *kunnskap, innsikt og erkjennelse*, samt *teorien om, forklaringen av eller læren om*.

Epistemologi er følgelig læren om kunnskapsproduksjon og innsikt» (Holmen, 2016).

Jeg har med definisjonene av både ontologi og epistemologi her for jeg trenger dem videre i dette kapitlet. Jeg skal prøve å nyansere og utvide begrepene for å gå et stykke sammen med dem.

Reinertsen (2015) skriver mer om dette. Hun skriver om at ontologi handler om «tings egenskaper» og om det som finnes i verden. Hun omtaler også epistemologi, også i kombinasjon med ontologi. Sammen kan disse to begrepene gi meg nyttige verktøy for å se på virkeligheter i bevegelse. Vi kan skille mellom dem og analysere det verdensbildet vi produserer, vi kan bli bevisste på våre forestillinger av hva som er «fast» og hva som er «virkelig», for å kunne tenke dem sammen (Reinertsen A. , 2015, ss. 269-270).

Karen Barad er et eksempel på en som skriver om nettopp å kombinere ontologi og epistemologi. I min masteroppgave har jeg valgt nettopp Barad som eksempel for å få med meg onto-epistemologi- tenkninga i min analysefilosofi. Dette er sentralt i det posthumanistiske perspektivet og jeg kommer mer tilbake til det i teorinivå 3.

Barad (2007) skriver om onto-epistemologi. Det er en kombinert ontologi, virkelighets/oppfatning/produksjon, og epistemologi, læren om kunnskapsproduksjon. Hun bruker begrepet «agentisk realisme» som ramme for onto-epistemologien (s. 185). Denne agentiske realismen og onto-epistemologien bidrar til det posthumanistiske prosjektet om å gå fra en språklig vending til en ontologisk vending. Som Barad skriver: «språket har fått alt for mye makt» (Barad, 2007, s. 132). Braidotti (2013) viser til at «Barads agentiske realisme er et

eminent eksempel på en tendens» i det posthumanistiske perspektivet på å se kultur og materialitet som noe om intra-agerer (Braidotti, 2013, s. 158).

Jeg velger altså å gå litt med Karen Barad for å synliggjøre denne vendingen, fra det språklige til det ontologiske. Barad (2007) problematiserer den språklige vendingens representasjonisme, tanken om at språket representerer virkeligheten. Det vil i følge henne da være svært vanskelig å tenke nytt, og komme oss noen vei. Et kjennetegn ved den språklige vendingen er behovet for å dele opp virkeligheten i «ord og ting». I en språklig vending blir vi stående på stedet hvil, vi har ingen nye ord, eller nye betydninger av ord, som kan hjelpe oss til å tenke nye tanker, nye perspektiver og produsere nye virkeligheter. Vi må, som Barad skriver: «skaffe oss et nytt startsted», som et alternativ til å stå på stedet hvil (Barad, 2007, s. 137).

Det er kanskje dette nye startstedet jeg leter etter i min masteroppgave? Jeg kommer tilbake til denne ontologiske vendingen i teorinivå 2 når jeg skal lese ledelse ontologisk. Jeg har også tidligere skrevet om det å kunne åpne opp, rote til, jeg ønsker å følge fluktlinjer i sammensetninger. Denne ontologiske vendingen kan kanskje hjelpe meg med det og gi meg et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse? Vi har mange språklige vendinger som kan være begrensende for hvordan jeg tenker (barnehage)ledelse. Hvilken agens har det materielle i møtet mellom enhetsleder og styrer? Hvilken agens har tekoppen i loggen « Har du tid til en kopp te?»? Det handler da om hvordan ting og materialitet intra-agerer med det menneskelige, produserer en ontologi.

Barad (2007) viser videre til at den primære ontologiske enheten ikke er et enkeltstående eller separat objekt. Hun mener at ontologiens enheter er nærmere et fenomen, et fenomen som er en ontologisk sammenfiltrering av agentiske intra-aksjoner. Fenomenene er ikke skapt av menneskelige subjekter, men blir til i det som omtales som diskursive praksiser. Ikke i den betydningen Foucault bruker det, om materielle praksiser som er skapt av diskurser. Disse diskursive praksisene som Barad snakker om, handler om intra-aksjoner mellom både menneskelige og ikke-menneskelige aktører. Hun mener at i nettopp disse intra-aksjonene blir grensene mellom det menneskelige og det ikke-menneskelige, mellom natur og kultur konstruert. Det kan forstås som at onto-epistemologi kan beskrives som å «vite i det å være» («knowing in being») (Barad, 2007, s. 185).

I teorinivå 2 kommer jeg også inn på ontologibegrepet, da som sagt som å lese ledelse ontologisk. Hvis man rent filosofisk drar det langt nok kan man stille spørsmål ved all

eksistens og alt vi ser rundt oss. Jeg skal spekulere og filosofere, åpne opp, rote til og utvide, og denne ontologiske vendingen er et godt verktøy å ta med seg videre i oppgaven. I et posthumanistisk perspektiv er alt alltid i bevegelse. Det vil si at hvis jeg klarer å se et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse, kommer det øyeblikket aldri tilbake igjen, men jeg skal prøve å skape et potensialitetsbilde som kanskje blir et framtidig/virtuell ontologi?

Jeg har tidligere skrevet om tekst i begrepets videste forstand. Hvordan alt er i bevegelse, hvor noe produseres både ubevisst og bevisst. Det produserer nye ontologier, nye til/blivelsesontologier. Reinertsen og Flatås (2017) viser til at «sk/riving er en til/blivelsesontologi hvor intensiteter og krefter åpner opp for bevegelse, igjen og igjen, her og nå». Videre vil all hierarki bli oppløst, da hierarki i ordets en vid forstand. Det handler både om den hierarkiske posisjonen til både tenking, sanser og personer (Reinertsen & Flatås, 2017, ss. 22-23).

I mine data som er logger fra møter mellom enhetsleder og styrer er hierarkisk posisjon noe jeg kommer inn på. Det blir en ekstra dimensjon når man plugges inn disse tankene rundt sk/riving og til/blivelsesontologier. Da sprenger man bort noen av grensene hierarkiet setter for våre tankereiser. Dette må jo, slik jeg ser det, bety at vi i større grad kan tenke nytt? Vi blir i større grad kapabel til å bryte ned de gjeldende overbevisningene vi har for hva som er og hvordan det må være. Vi blir påvirket av mange faktorer som gjør at vi har en opplevelse av at vårt handlingsrom, og vår evne til å tenke kreativt blir redusert. I min prosess har jeg opplevd å bli overrasket av å se hva jeg faktisk har fått ned på «papiret». For å kunne bli overrasket over egne data så må man kanskje starte på et nytt sted og få inn andre ord, perspektiver og ståsteder.

Rossholt (2015) viser til en deleuzeguattarisk tenkemåte om en kollektiv kropp, i ordets videste betydning. Dette er et begrep hentet fra Deleuze og Guattaris arbeid rundt «kropper uten organer»/»body without organs». Rossholt skriver om at vi alltid er mer enn vår individuelle kropp i møte med en virkelighet. Her må det understrekes at en kropp uten organer og en ordinær kropp ikke er motsetninger/dikotomier. Det blir en til/blivelse hvor tidsaspekter smelter sammen, her og nå blir blandet med det som har skjedd eller det som skal skjer eller vil skje eller kommer til å skje. Denne kroppen uten organer, eller sammensetningen, blir definert ut fra hva den kan gjøre/produsere (ubevisst og bevisst), den blir et ontologisk startsted. I forskning kan man eksperimentere, på et filosofisk plan, hva

kropper/sammensetninger (og kan vi her også tenke møter?) er i stand til å gjøre/produsere? (Rossholt, 2015, ss. 217-218).

I et slikt perspektiv er det da ikke hva kropp/sammensetning/møte, immanens, rhizom/jordstengel eller andre ting betyr, men heller hva det produserer, hvilke til/blivelsesontologier som produseres, som er interessant. Det kan tenkes at det i denne til/blivelsesontologien skjer en utvikling, en læring en kunnskaping. Ikke nødvendigvis, men i mitt fokus i denne oppgaven er det til dels det øyeblikks/potensialitets/bildet jeg skal prøve å få tak i. Vi må lese ledelse og læring/utvikling ontologisk, jeg skal prøve å sprengte det åpent, åpne opp og rive ned begrepene, for så å bygge dem opp igjen i nye betydninger og i andre sammensetninger.

Her synes jeg det blir en naturlig overgang til begrepet agens. Jeg tror jeg har kommet dit i oppgaven at jeg trenger å enda mer inn på agensbegrepet for å ta med meg det verktøyet videre.

Agens - medprodusenter i til/blivelsesontologier

Ifølge Store norske leksikon kan agens forklares som «årsak til en viss virkning» (Nordbø, 2018). I et posthumanistisk perspektiv vil det bli en vid forståelse av hva det er som har agens. Menneskelig, ikke-menneskelig, virtuell og mellomrommenes agens.

I en fotnote i Reinertsen og Flatås (2017) skriver de om agens i en «diskursiv materialitet». Agens strekker seg utenfor det menneskelige og den «aktualiserer og aktualiseres (. . .). Det har med krefter i øyeblikkene å gjøre» (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 23).

Sandvik (2015) viser til at posthumanismen har et desentrert menneskesyn, det er ikke lenger mennesket som er i sentrum, i «utgangspunktet for tenkningen». Menneskelige og ikke-menneskelige aktører sidestilles og er medprodusenter i en til/blivelsesontologi. Hun påpeker at det «innebærer noe mer enn bare å akseptere at stoler og bord påvirker menneskene». I tillegg til tingenes agens har også «kropp (i videste forstand, min kommentar), affekter, stemninger og energier» agens i til/blivelsesontologien og på fluktlinjene i sammensetningene/sammenstøtene (og da også møter?). Sandvik understreker det posthumanistiske perspektivet med at alle ting er sammenvevd, både menneskelige og ikke-menneskelige. Denne produksjonen av en til/blivelsesontologi skjer både bevisst og ubevisst. Verden er i stadig bevegelse (Sandvik, 2015, ss. 50-51).

I et perspektiv med en verden i stadig bevegelse, og en (barnehage)ledelse i stadig bevegelse, er det viktig å se på, eller snarere forsøke å spore hva, som på/med/virker i denne bevegelsen, hvilke fluktlinjer som kan finnes. Det er nettopp de ulike tingenes/aktørenes agens kan bidra til å få et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse. Som jeg har skrevet så er det posthumanistiske perspektiv opptatt av en bevegelse fra en språklig vending til en ontologisk vending, kapitlet om Karen Barads agentiske realisme kunne like gjerne vært plassert her. Jeg må dele opp i ulike kapitler og skille delene for å kunne tenke med dem sammen i min analysefilosofi for nettopp å prøve å produsere multiplisitet og kompleksitet. Jeg tar med litt mer om agens i Barads agentiske realisme under her, jeg holder meg til henne som eksempel innenfor det posthumanistiske perspektivet. Synet på ontologi som en til/blivelse gjør at aktørenes agens blir understreket. Vi kan i stor grad påvirke de/n virkeligheten/e vi lever i, vi påvirker de/n både ubevisst og bevisst. Vi kan lese ledelse ontologisk og produsere et handlingsrom innen (barnehage)ledelse vi ikke visste var der kanskje?

Barad (2007) skriver om agens i sitt perspektiv med agentisk realisme. Hun peker på de mulighetene agens har i en til/blivelsesontologi, en verden/virkelighet i stadig bevegelse og forandring. I hennes perspektiv kan man ikke se på relasjoner mellom isolerte objekter, det er en diskursiv materialitet. Her understrekes det, som tidligere nevnt, at det diskursive (kulturelle) og det materielle er likestilt og intra-agerer. I et mer tradisjonelt syn leter man gjerne etter årsak og virkning, en kausalitet. Det vil både i et posthumanistisk perspektiv og i tråd med Barads agentiske realisme være uinteressant. I et slikt perspektiv kommer vi igjen tilbake til at det er hva som produseres som er interessant. Effekten/virkninga vil, i følge Barad, vise seg i intra-ageringa, den vil vise seg ved at effekten/virkningen/produksjonen synliggjør agentiske ulikheter fra årsaken (andre aktører).

Det materielle har helt tydelig agens i det posthumanistiske perspektivet. Rommet for agens er derfor svært stort. Barad understreker at agentisk realisme og posthumanismen ikke tar et standpunkt om det er fri vilje eller om alt er forutbestemt, det er nettopp denne dikotomiske tankegangen de posthumanistiske perspektivene ønsker å løse opp. I hennes, og i posthumanistisk, perspektiv er det snakk om til/blivelser og en mulighetsverden. Hva som er u/mulig endrer seg, når noen muligheter lukkes åpnes andre (Barad, 2007, ss. 175-176).

Vi har vel alle kommet inn i et rom og «kjent» stemninga i rommet. Denne fornemmelsen av en stemning gjør noe med oss i det vi kommer inn på rommet. Da er det tydelig at stemninga i

rommet, som vi ikke kan se, høre, lukte, kjenne eller smake, har en agens. Stemninga affekterer oss og setter følelser i sving. Dette vil merkes/kjennes i de to loggene mine fra et uformelt møte/sammensetning/sammenstøt og et formelt møte/sammensetning/sammenstøt. Igjen må jeg ta forbehold om det egentlig går an å skille mellom uformelle og formelle møter/sammensetninger/sammenstøt eller om det er møtene/sammensetningene/sammenstøtene som produserer u/formellhet. Hvis vi går litt med Barad her vil jeg si det blir vanskelig og kanskje heller ikke betydningsfullt å finne oppskrifter for hvordan møtet mellom enhetsleder og styrer kan utnyttes best mulig. Fokuset er å se på, eller forsøke å spore/produsere et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse. Da vil jeg prøve å spore noen fluktlinjer, se på de segmenterte linjene, åpne opp, rote til og prøve å finne den immanente potensialiteten i øyeblikket. Det kan bli en bevisstgjøring på hva som har agens i våre møter/sammensetninger/sammenstøt og hva som da produseres.

Trådsamling – er det en rød tråd å finne her inne et sted?

I hele dette teorinivået har linjene i deleuzeguattarisk tenkning gått igjen. Deleuze og Guattaris «assemblage» (sammensetning) har også vært nevnt mye. Disse to begrepene kunne ha fått egne kapitler, men slik oppgaven skrev seg fram så ble disse heller to røde tråder som snor seg gjennom dette teorinivået. Jeg skal ta med meg disse røde trådene inn i de neste teorinivåene også. Det er nettopp å se disse linjene, både de segmenterte og fluktlinjene i sammensetninger/sammenstøt/møter som gjør at jeg kanskje får åpnet opp, rotet til, løftet opp og tenke noen nye tanker eller bli bevisst på tanker jeg ikke vet jeg har?

I dette teorinivået har jeg sett på begrepet immanens som er tilsynelatende u/be/gripelig. Med de ulike verktøyene jeg tar med meg videre i teorinivået er håpet at jeg skal klare å se en skygge av, eller et glimt av, immanensen i et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse. I tillegg til mine to logger har jeg med et maleri av Kristin Eggen Vårvik som data, kanskje er det et glimt av immanensen som kan finnes i hennes bilde?

Videre har jeg skrevet om rhizomet/jordstengelen som et syn på kunnskap/ing som ikke er et kunnskapssyn. Dette er et syn, og en tenkemåte, som bryter med den mer tradisjonelle tre/rot-metaforen som gjerne brukes for å illustrere kunnskap og læring. Et syn på kunnskap/ing som rhizomatisk/jordstengelsk produserer et bilde av kunnskap/ing som noe som sprer seg vilkårlig utover, som er umulig å forutsi hvilken retning det tar. Det er vanskelig, om ikke

umulig, å forutsi hva en lærer i ulike sammensetninger/møter/sammenstøt. Det er en til/blivelsesontologi i bevegelse. Jeg mener dette synet treffer godt i et barnehageperspektiv hvor det ofte er et fokus på helhetlig læring og det å gi barna varierte førstehånds erfaringer. I min oppgave er det derimot ledelse og læring/utvikling for meg som styrer jeg blant annet skal studere.

Jeg har en affektiv inngang i min masteroppgave. Her har jeg presentert affekt i et deleuze-guattari perspektiv. Vi kjenner på de/n virkeligheten/e vi møter. Kommer vi for eksempel ut i skogen så ser vi naturen, vi hører kanskje fuglesang og bekker, vi føler på trærne eller på lyngen i det vi plukker et blåbær, vi kan smake på ulike bær og vi kan kjenne lukten av høst i skogen. Bruken av de fem sansene kan likevel ikke fullt ut beskrive det vi kjenner når vi kommer ut i skogen, det vi kjenner går lenger enn det, vi kjenner noe som er mellom det ubevisste og bevisste kanskje? Det affektive perspektivet gir meg forhåpentligvis et verktøy for å kunne spore disse affektive linjene så jeg kan se det jeg kanskje ikke er bevisst på i våre sammensetninger/møter/sammenstøt?

Immanens, rhizom/jordstengel, affekt og agens gjør noe med ontologien i min oppgave. Det blir et syn på ontologi som en til/blivelsesontologi og en onto-epistemologi. Hvis jeg skal ta inn over meg de elementene jeg presenterer i dette teorinivået må jeg se at de/n virkeligheten/e jeg omgir meg med er i stadig bevegelse og endring. Jeg satt sammen med min familie i påska og så et program på TV om året 2007. Det var da smarttelefonen ble lansert og vi hørte et gisp av begeistring fra publikum da scrollefunksjonen ble vist. Den teknologiske utviklinga har i stor grad vist oss hvor fort virkeligheter forandrer seg og beveger seg. Jeg vil påstå at den teknologiske utviklinga har påvirket meg og mitt liv, de teknologiske framskrittene (?) har hatt agens i min/e virkelighet/er.

Teorinivå to – ledelse og læring/utvikling

I teorinivå to skal jeg prøve å utvide litt. Samtidig blir det en slags reduksjon. Jeg skal spisse oppgaven i retning av ledelse og læring/utvikling. Da reduserer jeg fokuset, samtidig skal jeg prøve å gi meg selv noen verktøy for å kunne produsere den multiplisiteten og kompleksiteten jeg skal prøve å spore opp. Begrepene og tankene fra teorinivå en blir med oss inn i teorinivå to, og samtidig vil begrepene og tankene fra teorinivå to bli med inn i teorinivå en.

I dette teorinivået vil jeg presentere, eller kanskje representere, to logger. Den ene har jeg kalt «Kjente støtten din fra venstre i dag», og er fra et formelt møte. Her møter jeg igjen møtebegrepet, og igjen må jeg presisere at det i et deleuzeguattarisk og posthumanistisk perspektiv handler om sammensetning/møte/sammenstøt. Kan da møter være formelle? Det er et spørsmål jeg har spurt tidligere i oppgaven, jeg skal se nærmere på det i analysefilosoferinga i teorinivå fire.

Det affektive perspektivet jeg har i mine logger fra sammensetningene/møtene/sammenstøtene med enhetsleder gir meg data jeg kan analysefilosofere rundt. I den andre loggen, «Har du tid til en kopp te?» har jeg loggført et såkalt uformelt møte mellom enhetsleder og styrer. Jeg håper, med de verktøy jeg har skaffet meg gjennom denne oppgaven, å kunne skimte noe i immanens, en potensialitet, linjer i sammensetningene/møtene/sammenstøtene.

I tillegg til de to loggene har jeg med et maleri som data. Bildet er malt med utgangspunkt i en beskrivelse av min masteroppgave.

Jeg vil gå nærmere inn på både ledelsesbegrepet og lærings-/utviklingsbegrepet. Immanens, rhizom/jordstengel, affekt, sammensetning og linjer er sentrale begreper i dette teorinivået også. Igjen vil flere begrep skrive seg inn i oppgaven og gjøre seg gjeldende. Selve analysefilosoferinga av mine data vil komme i teorinivå 3. Et verktøy som vil bli viktig i min analysefilosofering er blant annet diffraksjon, da i kombinasjon med nullologi og et perspektiv om at språk har materialitet. Jeg vil bruke meg selv som diffraksjonsapparat for å kanskje få et glimt av immanensen og for å kunne prøve å spore fluktlinjer i sammensetninger/møter/sammenstøt. Først skal vi altså se på diffraksjon.

Diffraksjon – å utsette data for konstruktiv og destruktiv interferens

Barad (2007) skriver om det fysiske begrepet diffraksjon. Hun skriver om det som en diffraktiv analyse eller diffraktiv lesning. Refleksjon er et begrep fra den fysiske verden, det

er ofte brukt i pedagogisk sammenheng som en metafor for å reflektere rundt egen praksis, en form for kritisk praksis, for å skape læring/utvikling. Barad bruker her diffraksjon som en «motsetning til refleksjon». Barad er særlig inspirert av fysikeren Niels Bohr. Refleksjon betyr i fysikkens verden å speile eller gjengi noe, kanskje betyr det da at bruken av refleksjon som kritisk praksis ikke vil produsere en ny praksis, kanskje den bare «gjenskaper det samme på andre plasser»? Diffraksjon i fysikken handler om når bølger, av ulike slag, enten møter andre bølger eller hindringer i sin vei. Det vil endre bølgene på ulike måter. Å bruke seg selv som et diffraksjonsapparat vil ikke gi et bilde over ulike elementer, men snarere gi oss et bilde av hvilken effekt de ulike elementene har, altså hva de produserer. Vi kan få et bilde av hva bølgebrytinga gjør, hvilke nye bølger de produserer, og hvilken effekt disse har igjen (Barad, 2007, ss. 71-72).

I min analysefilosofering kan det å bruke meg selv som diffraksjonsapparat gi meg en mulighet til å se på de elementene i mine sammensetninger/møter/sammenstøt med enhetsleder produserer. Det vil kanskje gi meg et bilde av ulike segmenterte linjer og fluktlinjer og en mulighet for å spore disse. I pedagogisk sammenheng er refleksjon i stor grad brukt i et forsøk på å språkliggjøre erfaringer og for å skape en bevissthet i vår praksis og i neste omgang for å lære eller å utvikle felles forståelse for praksis. Refleksjonen vil gi oss en mulighet for å koble teori til praksis, både eksisterende praksis og ønsket praksis. Diffraksjon som metafor og som metode vil gi oss noen flere muligheter, og en annen inngang for å arbeide med vår egen praksis og nettopp hva den produserer.

Barad (2007) skriver videre om diffraksjon som kan oppstå i ulike bølger, som «bølger i vann, lydbølger og lysbølger». Den hindringen i sin diffraksjon blir et «diffraksjonsapparat». Barad forklarer diffraksjon slik det brukes i fysikken, noe hun mener er viktig for å forstå bruken av det som metafor for diffraksjon av data, det hun kaller diffraktiv lesning.

Barad understreker at bølger har helt andre egenskaper enn partikler i fysikken. Partikler har tydelige egenskaper og er adskilte, mens bølgene er forstyrrelser i et annet medium. For eksempel er bølger i vann en forstyrrelse av vannet, lydbølger en forstyrrelse av luft. Bølger kan, i motsetning til partikler, være på samme plass til samme tid, to bølger kan legge seg oppå hverandre eller utligne hverandre. Da kan vi få det vi kaller interferens. Når bølgene legger seg oppå hverandre og forsterker bølgen kalles det konstruktiv interferens. Når bølgene møtes i ulike faser og utligner hverandre kalles det destruktiv interferens (Barad, 2007, ss. 74-81).

I min analysefilosofi kan jeg prøve å være et diffraksjonsapparat for mine egne data. Når bølgene fra loggene møter bølger fra den andre loggen eller fra teori eller fra noen av verktøyene jeg har med meg i oppgaven, hva produseres da? Det blir i Barads perspektiv å lese loggene diffraktivt. Hvis vi tar med oss tankene fra ontologi kan det være nærliggende å se dette i sammenheng med å lese ontologisk. Barad (2007) skriver: «diffraktive mønstre er simpelthen resultatet av forskjeller i overlappende bølger» (Barad, 2007, s. 80). I ontologisk lesning, som straks skriver seg inn i oppgaven, handler det blant annet om å se et handlingsrom, se forskjeller. Mer om dette senere som sagt. Diffraktiv lesning, ontologisk lesning, sporing av linjer (og spesielt fluktklinjer) kan gi meg gode verktøy for å kunne åpne opp, rote til, utvide, og kanskje klare å skimte immanensen og et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse. Det posthumanistiske perspektivet og den affektive inngangen kan også gi meg et aspekt for å produsere en multiplisitet og en kompleksitet i/med mine data.

For å kunne bruke diffraksjon må en ha et utsnitt av data å være et diffraksjonsapparat for. Jeg har med meg to logger og et bilde som data, tre sammensetninger/sammenstøt/møter. I disse dataene kan jeg hente ut øyeblikk og utsnitt. Dette kan i Barads perspektiv kalles et «agentisk snitt», her skal jeg gå et stykke med Taguchi og Palmer som kan utdype dette.

Taguchi og Palmer (2015) viser nettopp til Karen Barads bruk av begrepet agentisk snitt som utgangspunkt for å bruke diffraktiv lesning. Et agentisk snitt gjøres i de dataene vi ønsker å analysere og lese diffraktivt. Da forsøker forskeren å identifisere og benevne de aktørene som er gjeldende i dataen. Her må vi ha med oss det posthumanistiske perspektivet med både menneskelige ikke-menneskelige aktører. Forskeren må gjøre et utvalg av aktører som er med i fenomenet en ønsker å forske på. Gjøres de agentiske snittene på ulike tidspunkt, ulike steder og fra ulike posisjoner vil det produsere ulike uttrykk i analysen. Taguchi og Palmer understreker at Barads agentiske snitt ikke er en metode for å kunne finne en virkelighet eller en sannhet «der ute». Ved å stå midt i det, å være en del av en sammensetning/møte/sammenstøt, vil vi kunne produsere kunnskap (Taguchi & Palmer, 2015, ss. 86-87).

Disse agentiske snittene og utdragene gjør at vi som forskere har en sterk påvirkning på kunnskapen og kunnskapinga. Vi velger ut noe, som all forskning gjør, og studerer det utsnittet og analyserer det. Mine to logger er allerede et utvalg av sammensetninger/møter/sammenstøt. I disse dataene kan jeg igjen ta et

øyeblikks/potensialitets/bilde og bruke diffraktiv lesning, ontologisk lesning og sporing av linjer for å se hva som produseres, kanskje et glimt av immanensen? Jeg vil kunne identifisere og benevne de aktørene som er gjeldende i våre sammensetninger/møter/sammenstøt, og her vil utsnittene være ulike i tid og sted, og min/e subjektivitet/er vil bidra til å få ulike uttrykk, for å kunne spore ulike fluktlinjer i ulike sammensetninger/møter/sammenstøt.

I det posthumanistiske perspektivet er materialitet sentralt. Jeg trenger et verktøy for å kunne se på språket som materialitet. Som jeg har nevnt kan man med Barad si at «språket har fått alt for mye makt».

Språkets materialitet – hva produserer språket?

I Reinertsen (2015) finner jeg henvisninger til blant andre Deleuze, Derrida og Barad for å understreke at «språk er materialitet». De ordene vi velger og det språket vi bruker har agens, det påvirker virkelighetene rundt oss. Reinertsen skriver: «Alt vi gjør og sier, alle planer og enhver organisering sier noe om hva vi forventer». Dette understreker agensen språket kan ha, i sine ulike uttrykk. Hun bruker begrepet «spørsmålskulturer». Kulturer hvor man ikke godtar etablerte sannheter, og det vi tar for gitt i det daglige. Vi skal ikke slå oss til ro, vi skal være «underveis og alltid i bevegelse». Dette vil stimulere til en utvikling, og for å kunne se en ny framtid må man bruke andre blikk, andre briller, «noe annet enn det man allerede har». Vi kan ikke endre noe dersom vi kun bruker de ordene vi bruker nå, og i den betydning vi gir dem, vi trenger som Reinertsen skriver: «Et annet språk eller andre ord. Flere ord og/eller skape nye meninger i ordene vi har» (Reinertsen A. , 2015, ss. 278-279).

Dette perspektivet er det viktig å ta med meg videre i oppgaven. De ordene jeg velger i min masteroppgave har agens, de har en materialitet. De vil påvirke både mine egne tanker og deg som leser. I dette perspektivet på språk vil etikk være sentralt. Når jeg tar språkets materialitet og agens inn over meg vil valgene av ord ha et etisk perspektiv så vel som et pedagogisk perspektiv. Etikken kommer rent språklig inn i teorinivå 3 selv om den egentlig har linjer inn i alle kapitler og teorinivå. Jeg har organisert det slik i oppgaven for å ha litt oversikt for min egen del. Når man leser oppgaven kan man ha med seg etikkdelen overalt.

I språket som sammensetning/møte/sammenstøt vil det være linjer, både i bokstavelig og overført betydning. Hvilke fluktlinjer kan jeg finne i mitt språk i mine logger og i min analysefilosofering?

Når jeg nå skriver meg over i begrepet nullologi er det viktig å ha språkets materialitet i bakhodet. Å endre et ords grammatikk eller innhold eller å sette sammen ord til nye ord eller å lage helt nye ord vil naturlig nok endre ordets materialitet og dets agens.

Nullologi – når alt kan bety alt eller ingenting.

Reinertsen og Flatås (2017) viser til begrepet nullologi som Deleuze og Guattari bruker i sine verker. Nullologi innebærer at «et hvert ord er uten betydning». I et slikt perspektiv må ordene, hver gang de brukes, få en betydning. Det er en brytning med grammatikalske strukturer. Det gir en potensialitet i språket, vi kan åpne opp vi kan bryte vi kan tenke nytt. Deleuze og Guattari bruker semiotiske virkemidler som blant annet nye ord, bindestreks-ord, grammatikalske vrier (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 51).

Det er nettopp dette bruddet jeg ønsker å skape i min oppgave. Nullologiverktøyet kan hjelpe meg med å bryte de eksisterende betydningene og innholdet i ord, språk og begreper. Nullologien kan hjelpe meg i analysefilosoferinga for å kunne bryte de diskurser og vedtatte sannhetene som bidrar til å lage grenser for hvordan jeg tenker (barnehage)ledelse i oppvekstsenteret, og i sammensetninger/møter/sammenstøt. Ordet ledelse må også nulles ut, det må brytes og rekonstrueres eller artikuleres eller materialiseres. Jeg skal plugge ledelsesbegrepet inn på nytt igjen og igjen. Det er nærliggende og se det paradoksale i det å skulle definere hva jeg tenker rundt ledelse samtidig som jeg skal nulle ut begrepet. I dette perspektivet vil alle begrep og ord alltid være i bevegelse, i denne oppgaven blir det da et øyeblikksbilde av ledelse. I et posthumanistisk perspektiv er det heller ikke så interessant å se på definisjoner, jeg skal plugge inn ledelsesbegrepet igjen og igjen for å kunne se på hva ledelse produserer, og da kanskje kunne spore noen fluktlinjer i ulike sammensetninger/møter/sammenstøt hvor ledelsesbegrepet får ulike uttrykk og betydninger.

Reinertsen og Flatås (2017) viser også til at Deleuze og Guattari ser på «hvert ord blir en hendelse». Med nullologi kan vi få nye ord eller betydninger, vi kan rote til og åpne opp og bryte, dette ut fra både bevisste og ubevisste prosesser (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 26).

Mine ord i mine logger, i mine analysefilosoferinger, i hele min oppgave er hendelser. De produserer noe, hver gang jeg leser gjennom den så nulles ordene ut og jeg må konstruere de på ny. De får nye betydninger eller jeg ønsker å bytte ut eller endre ord og sammensetningen av ord.

I tillegg til mine to logger utfordret jeg en lokal kunstner på å male et bilde ut fra min beskrivelse av grunnlaget mitt for masteroppgaven (Vårvik, 2018). Reinertsen og Flatås (2017) skriver om at i en nullologi blir «hvert ord et dikt. Ord blir poesi» (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 26). En poetisering vil kunne bidra til å nulle ut begreper, i poesien er de grammatikalske strukturer brutt, ord kan brukes på nye måter, de kan settes sammen på nye måter. I Store norske leksikon finner vi en beskrivelse av dikt og poesi. I lyrikken, og i det «lyriske diktet», er det ikke selv handlingen som nødvendigvis er det sentrale, det er heller dikterens egne «følelser og tanker kommer (. . .) til uttrykk». Det er sjanger som kan være sterk influert av subjektivitet. «Viktigst er den særegne språklige kvalitet som et lyrisk dikt har, og som uttrykker en bestemt dikterisk holdning både til verden og til språket som materiale». Det understrekes at det som kan omtales som en lyrisk sjanger er i stor grad blitt endret, utvidet, åpnet, brutt av «modernistiske eksperimenter». Diktet kjennetegnes gjerne av at det setter en stemning og affekterer (Skei, 2018).

Et maleri eller annen kunst kan ha mange like egenskaper som poesien har. Det kan produsere stemninger og kan affekttere. Malerier eller annen kunst kan ha muligheten for å åpne opp våre forestillinger og kanskje bryte med det vi ser på som «sant» eller «rett»? Som jeg skrev om i kapitlet om affekt så kan gjerne ordene i en skjønnlitterær bok affekttere oss, de kan sette oss i ulike stemninger. Skjønnlitteratur, poesi og kunst (i betydningen maleri men kanskje også i kunst som et vidt samlebegrep?) trenger man ikke å forholde seg til logikk, sannheter, man kan bryte med det vi tar for gitt, man kan fabulere, drømme og tenke nytt. I litteraturen vil nok poesien som kanskje produsere flere forskjeller i en sammensetning/sammenstøt med leseren. Det er store rom for tolkninger og ulike lesninger, ut fra hva leseren (og andre aktører) bringer inn i sammensetninga. Det samme gjelder maleriet, Det vil skape ulike stemninger og affekter ut fra hvilken sammensetning det inngår i.

Kunst som data vil i så måte kunne tenkes å gi meg andre innganger og muligheter for å se på et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse. Jeg vil kanskje kunne spore fluktlinjer i maleriet.

Nå har jeg skrevet meg dit at jeg mener det blir naturlig å presentere, eller representere, de to loggene som utgjør hoveddelen av mine data i min masteroppgave. Jeg går mer inn på begrepet data i autoetnografisk skriving i teorinivå 3. Jeg begynner med loggen fra det såkalte uformelle møtet, eller om det da er sammensetninga/møtet/sammenstøtet som produserer uformellhet, den fluktlinja skal jeg forfølge senere. I teorinivå 3 skal jeg ut fra agentiske snitt i

mine logger analysefilosofere rundt aktører i mine logger. Jeg har nå fylt dette analysefilosoferingsbegrepet med blant annet nullologi, poetisering, poesi, analyse og filosofi. Da håper jeg det kan bidra til at jeg kan nulle ut ord og begreper, jeg kan poetisere dem og rekonstruere ord, som er dikt, i nye ord og sammensetninger. Jeg kan kanskje klare å bryte med de etablerte sannhetene og diskursene og analysere de elementene jeg klarer å finne når jeg prøver å være et diffraksjonsapparat. Jeg håper videre å klare å filosofere rundt mine agentiske snitt og klare å tenke nye tanker. Ved hjelp av en slik analysefilosofering håper jeg å kunne åpne opp for potensialiteten i øyeblikkene i sammensetninger/møter/sammenstøt.

«Har du tid til en kopp te?»

Det er fredag ettermiddag og jeg skal innom skolen på oppvekstsenteret med noen papirer til sekretæren. Jeg slår av en prat med sekretæren, ser at døra til enhetsleder står åpen. Vi har ikke avtalt noe møte, jeg har egentlig ikke noe spesielt jeg skal ta opp med henne. Jeg kjenner meg velkommen og «hjemme» på skolen, i den grad man kjenner seg hjemme på jobb. Det er mange ting som kan påvirke det å kjenne seg velkommen, jeg blir inkludert og jeg inkluderer meg selv. De ansatte sier hei, de smiler når de ser meg, det kjennes godt, det kjennes ut som de er glade for å se meg og at de inkluderer meg i miljøet på oppvekstsenteret, som en kollega. Jeg sier hei til de ansatte jeg møter, smiler til dem, er glade for å se dem og inkluderer meg selv i miljøet på oppvekstsenteret som deres kollega.

Sekretæren har alltid tid til en prat, flere lærere stopper opp litt og veksler noen ord. Det er en gjensidighet som gjør at jeg kjenner meg som en del av miljøet samtidig kjenner jeg jo at jeg står litt utafor. Min arbeidsplass er på barnehagen som ligger et stykke unna skolen. Jeg kjenner igjen følelsen i det å være leder på barnehagen også, en del av miljøet men samtidig alltid litt på utsiden.

Jeg kjenner at jeg håper enhetsleder har tid til å slå av en prat. Som i alle sammensetninger/møter/sammenstøt vet en aldri hva som vil bli produsert, hva som blir effekten av sammensetningene/møtene/sammenstøtene. Jeg går bort til døra på kontoret og ser inn, hun sitter foran PC'en og jobber med et eller annet. Jeg sier hei og hun snur seg, smiler og sier hei. Det er fredag ettermiddag, jeg har ingen fastlagte oppgaver som trenger å gjøres denne fredagen. Hun sier: «Kom inn, har du tid til en kopp te?». Jeg kjenner at skuldrene synker ned, jeg kjenner at jeg blir glad for at hun har tid til en kopp te. Kanskje kan skuldrenkinga handle om tidligere erfaringer med lignende sammensetninger/møter/sammenstøt, som er såkalte uformelle.

Mangelen på agenda for et møte, mangelen på avtalt møtetidspunkt, våre roller, vår relasjon er blant noen av de aktørene som gjør at jeg anser dette som et uformelt møte. Likevel kan det tenkes at det kun er en forenkling av en kompleksitet og en multiplisitet? Kanskje er forskjellene på uformelle og formelle møter noe helt annet, kanskje er det heller at det er møtet/sammensetninga/sammenstøtene som produserer en uformellhet eller en formellhet? Det er tanker jeg tar med meg i analysefilosoferinga men jeg stiller spørsmålene allerede her.

Jeg setter meg ned på en stol. Enhetsleder reiser seg opp og går for å hente tekoppen min og vann. Jeg har kjøpt meg en egen kopp som jeg har stående på skolen. Det gjør noe med det å kjenne seg inkludert, det gjør noe med å inkludere seg selv.

Vi setter oss ned med hver vår tekopp ved konferansebordet på kontoret hennes. Døra står åpen og vi snakker litt om hva som rører seg på barnehagen og på skolen. Hun forteller om ulike rapporteringer hun må gjøre og jeg snakker om ulike prosjekter på barnehagen. Vi diskuterer/samtaler/snakker om sykefravær og økonomi. Vi snakker om drømmer om å kunne ha en felles administrasjonsavdeling for hele oppvekstsenteret når vi skal bygge ny barnehage i tilknytning til skolen. Vi drømmer/filosoferer/fabulerer rundt mulighetene ved å være et oppvekstsenter, hvordan det kan tenkes å få til et samarbeid som hever kvaliteten på både barnehagen, skolen og ledelsen av oppvekstsenteret. Vi tillater oss å se for oss en ønskesituasjon som ikke er bundet av de rammene vi forholder oss til i det daglige. Det kjennes ut som begge senker skuldrene litt når vi fabulerer om en visjon for et samlokalisert oppvekstsenter og de muligheter vi kan se for oss.

Mens vi sitter der og prater er det flere ansatte som stikker hodet innom kontoret og spør om ting, forteller noe til enhetsleder eller slår av en prat med meg. Jeg blir inkludert i samtalene, og jeg kjenner at de har tillit til meg når alle bare spør om det de lurer på eller forteller det de har på hjertet selv om jeg sitter der. Jeg blir bare sittende og tilbyr meg ikke å gå ut mens de spør eller forteller heller, jeg inkluderer meg selv i samtalen også.

Som styrer kan man kjenne seg litt ensom i rollen som leder. Det kan tenkes at enhetsleder kjenner det på samme måte. Spesielt i saker som er vanskelig å finne en å drøfte med i personalgruppa. Saker angående personalet i enheten kan være slike saker. Jeg er ny i rollen som styrer og ønsker gjerne å drøfte utfordringer og erfaringer i (barnehage)ledelsen med noen. Da kjennes det trygt å drøfte med enhetsleder. Denne tryggheten kommer kanskje av de forventningene jeg formidler med å dele ting jeg er usikker på, erfaringer jeg har gjort meg og ting jeg ønsker å gjøre noe med? Ved å være sårbar, dele noe jeg ikke har helt kontroll ligger

det kanskje en forventning om å få tilbakemeldinger, støtte, bekreftelser, ideer, tanker? Både bevisst og ubevisst. Jeg har tidligere delt ting hvor jeg har fått støtte, men også saker hvor hun er uenig med meg. Det kanskje nettopp i denne motstanden det blir en spennende produksjon? Jeg kjenner at jeg er trygg på at det vi snakker om blir mellom oss, det gjør det lettere for meg å være sårbar, usikker, prøve ut noen ideer og tanker. Jeg kjenner på en respekt for meg som leder og kanskje også som menneske i denne sammensetninga/møtet/sammenstøtet.

Etter hvert kommer vi inn på saker som de øvrige ansatte ikke trenger å høre våre vurderinger rundt. Enhetsleder reiser seg og lukker døra til kontoret. Det skjer noe med rommet i når døra lukkes. Det er vanskelig å sette fingeren på hvordan. Jeg kan si at atmosfæren, stemninga i rommet endrer seg, det kjennes på at vi nå snakker om saker som er mer utfordrende som ledere. Mellomrommet mellom oss fylles med en forventning om fortrolighet. Det gir en opplevelse av at enhetsleder stoler på meg, det gir meg en følelse av at mine vurderinger og mine meninger er betydningsfulle. Døra er en del av sammensetninga/møtet/sammenstøtet, når den lukkes er den fortsatt det, men får en annen agens.

Jeg hadde i utgangspunktet bare tenkt å stikke innom skolen med noen papirer, kanskje slå av en prat med sekretæren og enhetsleder og dra tilbake på kontoret mitt på barnehagen igjen. Når vi avslutter praten har det gått nesten tre timer. De tre timene føles ikke på noen måte bortkasta. Vi har gjennomgått mange saker som angår ledelse, både på drømmestadiet, overordna for hele oppvekstsenteret, om det som foregår på hver vår enhet og i enkeltsaker. Jeg forlater enhetsleders kontor med en følelse av å ha lært noe, en følelse av å ha andre tanker om ledelse enn da jeg gikk inn på kontoret. Det handler kanskje om at jeg har «rettferdiggjort» bruken av denne tida? Jeg kjenner på at tida ikke har eksistert i denne sammensetninga/møtet/sammenstøtet. Hvorfor må jeg begrunne at denne bruken av tid som fornuftig eller nyttig? Er jeg her fanget av språkets materialitet og gjeldende diskurser om effektivitet, tidsbruk, ledelse? Det er en merkelig følelse når en føler at tiden «står stille», så har det plutselig gått nesten tre timer.

«Kjente støtten din fra venstre i dag»

Det var klart for et møte jeg egentlig gruet meg litt til. Gruet meg fordi det handler om mennesker, det handler om å møte andre mennesker som er uenige med meg og avgjørelser jeg har vært med og tatt. Det handler om deres arbeidssituasjon, saker som omhandler uønskede endringer. Det er så klart både motstand og kritikk som blir tydelig uttrykt i sånne møter. Her ser jeg at jeg selv velger å sette ordet møte for seg selv uten å ta med

sammensetning/sammenstøt. Det var i utgangspunktet ubevisst, når jeg nå blir klar over det så vil jeg videre se på møtebegrepet som jeg har gjort ellers i oppgaven, som sammensetning/møte/sammenstøt. Jeg tar likevel med avsnittet hvor møte ble stående alene for jeg synes det synliggjør språkets materialitet og de blindsoner vi kan ha. I de tilfellene hvor jeg videre bruker møte for seg selv er det for å benevne vårt avtalte møte i ordets tradisjonelle betydning. Et såkalt formelt møte.

Møtet var på morgenen. Enhetsleder og jeg hadde avtalt å møtes et kvarter før møtet skulle begynne for å ta en liten prat. Jeg kjenner at jeg gruer meg mindre enn jeg hadde kunnet forvente, vi har diskutert saken mye, vi vet hvor vi står i saken og hva vi ønsker å formidle i møtet. Hvordan kjenner jeg denne tryggheten? Kan den kjønes? Jeg kjenner kanskje mer på at vi har bekreftet hverandre på hvordan vi opplever våre virkeligheter i saken. Vi har vurdert vår avgjørelse og sett på om det er den vi skal stå for eller om vi skal endre den, vi har prøvd å tenke fram ulike potensielle løsninger. Vi har bekreftet hverandre på at det er denne avgjørelsen vi er nødt til å ta og den må vi stå for.

Møtet er med en ansatt som vi skal drøfte arbeidssituasjonen til. Hun har med seg en fra fagforeninga si. I tillegg er personalavdelinga representert på møtet. Vi møtes på personalavdelinga på kontoret til representanten derfra. Jeg kjenner at kontoret er litt lite for en sånn sammensetning/møte/sammenstøt, vi blir sittende veldig tett. Jeg antar at det kan føles trangt når sammensetninga/møtet/sammenstøtet har en potensialitet for å ha mye motstand og kritikk. Representanten fra personalavdelinga, enhetsleder og jeg snakker litt sammen før møtet skal begynne. Vi går raskt gjennom målet for møtet, hva vi mener er viktig for den ansatte i sin arbeidssituasjon i oppvekstsenteret. Jeg kjenner på at vi snakker på lik linje her på kontoret i personalavdelinga. Jeg kjenner likevel på at det er et hierarki, det er tydelig hvem som er overordna og underordna, og hvor ansvaret for møtet ligger. Jeg kjenner at det gjør at jeg gruer meg mindre også, jeg har ikke hovedansvaret for møtet, jeg har likevel en agens i sammensetninga/møtet/sammenstøtet. Vi lytter til hverandres meninger og tanker og jeg kjenner på en gjensidig respekt for de ulike meningene og tankene. Jeg opplever at mine synspunkter, meninger og tanker blir lyttet til og at deres betydning blir bekreftet. Vi er nødt til å finne oss et annet møterom. Rommet blir for lite.

Vi kommer inn på møterommet og den ansatte kommer sammen med representanten fra fagforeninga. Det kjønes at stemninga er litt spent, det er jo helt naturlig. Møtet går sin gang. Representanten fra personalavdelinga innleder og leder møtet. Hen gir ordet til den ansatte og

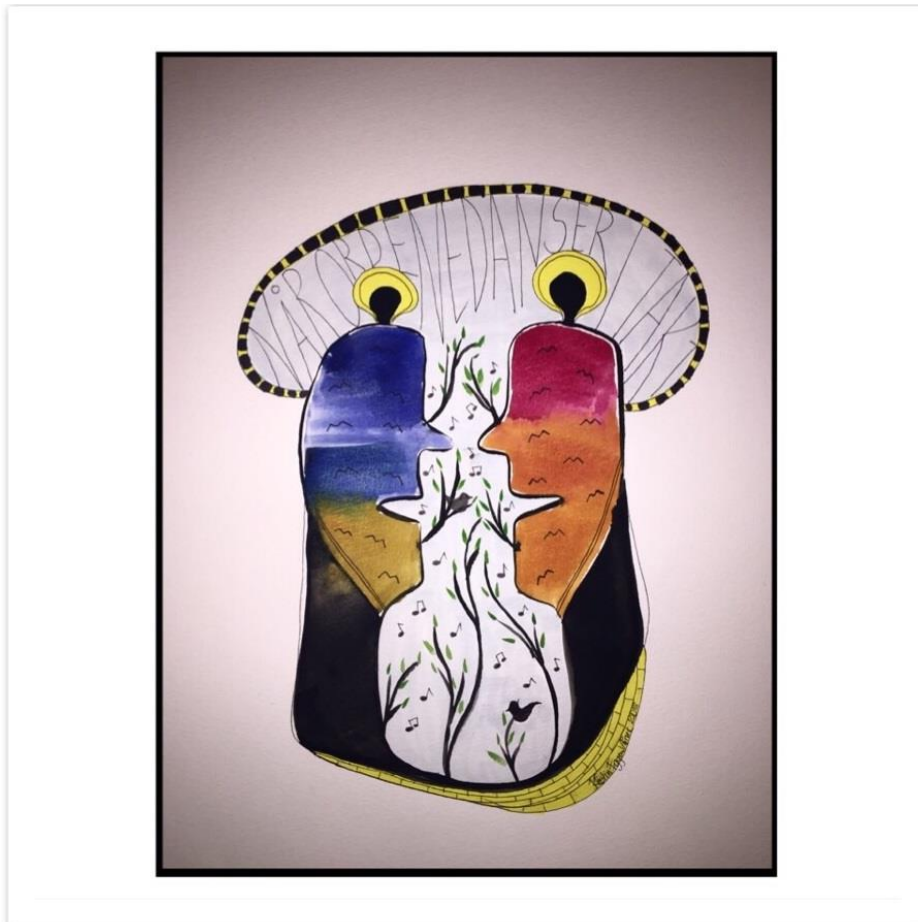
til enhetsleder. Enhetsleder gir ordet videre til meg når det er aspekter som angår barnehagen og forhold der. Det er tydelig at det er representanten fra personalavdelinga som har det overordna ansvaret for prosessen, enhetslederen har totaloversikten og best innsikt i prosessen fram til møtet, jeg har innsikt i den delen som angår barnehagen. Vi er i sammensetninga/møtet/sammenstøtet med ulike virkeligheter. Enhetsleder og jeg har lagt fram hva som er viktig for oppvekstsenteret, hva som er rammene for arbeidssituasjonen for den ansatte og for økonomi og personalressursbruk for oppvekstsenteret.

Jeg kjenner at det er en slags, ja hva skal man kalle det, kobling mellom enhetsleder og meg. Det er noe som er i mellomrommet mellom oss. Jeg er forberedt på hva hun skal legge fram, hva hun skal si. Jeg skriver referat underveis, og kan på et vis ha et slags metaperspektiv på sammensetninga/møtet/sammenstøtet. Jeg kjenner at jeg er trygg i situasjonen og jeg opplever at enhetsleder er en veldig tydelig leder. Tydelig leder? Hva er tydelig i ledelse? Jeg kjenner kanskje at hun er direkte i sine tilbakemeldinger, kan det da kobles til tydelig ledelse ut fra en språklig materialitet og diskursive forståelser av tydelig ledelse?

Jeg kjenner på en tillit til meg som en del av ledelsen av oppvekstsenteret når jeg blir inkludert i slike sammensetninger/møter/sammenstøt. Jeg sier ikke så mye i løpet av møtet. Jeg opplever at det blir en slags naturlig gang i møtet. Representanten fra personalavdelinga har lagt en agenda for møtet, hvor det er notert hva som skal gås gjennom. Min rolle i sammensetninga/møtet/sammenstøtet har vært å skrive referat og å komme med innspill der det har vært aktuelt fra ledelse av barnehagen. Jeg har også kommet med noen andre innspill underveis i møtet, jeg kjenner at det er greit at jeg gjør det uten å få «tildelt» ordet fra representanten fra personalavdelinga eller enhetsleder.

Etter møtet tar representanten fra personalavdelinga, enhetsleder og jeg en kort prat på kontoret. Vi går gjennom den videre prosessen og hvem som har ansvaret for hva ut fra det som kom fram på møtet. Både enhetsleder og jeg må komme oss tilbake til våre respektive kontorer på hver vår enhet. Jeg kjente på at vi ikke fikk tatt en prat etter møtet bare vi to, for å få et kort metaperspektiv på sammensetninga/møtet/sammenstøtet. Jeg sendte henne ei melding og sa at jeg syntes hun taklet møtet bra og at jeg følte at jeg ble sittende på sidelinja. Hun takket for tilbakemeldinga og avsluttet sin melding med: «Kjente støtten din fra venstre i dag». Jeg kjenner at det er godt å få en bekreftelse på at hun opplevde at det var betydningsfullt å ha meg med på møtet, jeg fikk bekreftet at jeg hadde en agens, så klart egentlig, gitt immanens.

Når ordene danser i takt

NÅR ORDENE DANSER I TAKT

- MØTET MELLOM TO
- ALT SOM SPIRER OG GROR NÅR VI DELER
- DEN GODE SAMTALE, TIDEN STÅR STILLE OG VI «BLIR ETT»
- IDÈRIKDOM
- MUSIKKEN OG FUGLENES SYMBOLIKK
- GRUNNMUR

1 Foto, tekst og maleri: Kristin Eggen Vårvik, 2018 © Kristin Eggen Vårvik 2018

Nå er de to loggene og bildet lagt inn i oppgaven. Jeg legger dem her, men de er med både forover og bakover i oppgaven. De to loggene blir hoveddelen av mine data, mens bildet er et supplement for å kunne belyse, rote til, åpne opp, bryte med teori og tanker på en annen måte enn loggene.

Ledelse – en ledelse uten ledelse.

Hva er så ledelse? Rundt meg her jeg sitter og skriver på masteroppgaven ligger det strødd mange ulike bøker om ulike perspektiver på og ulike aspekter ved ledelse. Både bøker om barnehageledelse og ledelse generelt. Hva gjør ledelse med ulike sammensetninger/møter/sammenstøt, hva produseres? Det er umulig å si hva som vil bli produsert i disse sammensetningene/møtene/sammenstøtene, men ved å eksperimentere i ulike subjektposisjoner og poetisere og filosofere og analysefilosofere kan jeg kanskje klare å spore noen linjer, noen fluktlinjer, få et glimt av en potensialitet i immanens. I dette arbeidet vil jeg kanskje klare å få et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse?

I teorien og i litteraturen skrives det om ulike former for ledelse, og det skrives om ulike funksjoner av ledelse. Det skrives blant annet om lederstiler, ledertyper, lederegenskaper, transformasjonsledelse, relasjonsledelse og mye mer. Det skrives om ulike perspektiver av ledelse. Så hvor skal man begynne å si noe om ledelse? Jeg må si litt om ledelse, selv om jeg i et posthumanistisk perspektiv skal se på hva ledelse produserer. Kanskje må jeg kunne tenke hva ledelse ikke er først?

Deleuze og Guattari snakker om at det eneste som er konstant er forskjell. Reinertsen og Flatås (2017) viser til Derrida som har skrevet om «å tenke aporetisk». Reinertsen og Flatås definerer apori som «en teoretisk eller praktisk vanske, problem eller paradoks som gradvis kan belyses og klargjøres innholdsmessig, men alltid gjennom en negativ form (. . .), hva det ikke er eller hva vi ikke ønsker det skal være» (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 77). Dette er et verktøy vi kan bruke for å kunne holde ting i bevegelse, for å hindre at begreper og ord setter seg fast.

Jeg har tidligere skrevet om å lese ledelse ontologisk. Det handler om å skrive om ledelse for å synliggjøre dets potensialitet. Jeg må da foreta et brudd med mine tradisjonelle og etablerte oppfatninger og forståelser av ledelse. Reinertsen og Flatås (2017) skriver videre om dekonstruksjon av ord i tråd med Derrida. Derrida mener at dekonstruksjon kan bryte med den tradisjonelle tanken med «dikotomiske og polarisert tenking». For å løse dikotomier og

polariseringer foretar vi tradisjonelt sett en organisering av dikotomiene og polariseringene for å «oppnå konsensus, harmoni- og/eller likhetstenkning». Reinertsen og Flatås advarer mot å bli fanget i denne tradisjonelle tanken på dikotomier, det blir en diskusjon mellom to ulike sider (Reinertsen & Flatås, 2017, ss. 77-78).

Jeg har selv erfart dette i løpet av oppgaven min. Jeg skriver meg inn i tradisjonelle tanker om dikotomier og polariseringer. Et eksempel på det er i loggen «Har du tid til en kopp te?» hvor jeg skriver meg inn i en diskusjon med meg selv om tiden jeg brukte i sammensetninga/møtet/sammenstøtet med enhetsleder var bortkasta eller ikke. I en ontologisk lesning hvor alt er i bevegelse og hvor vi ønsker å lese ledelse på en ny måte, åpne opp for nye tanker som vi må bruke nye ord eller nye betydninger av ord for å beskrive må vi bryte med våre tradisjonelle tanker. Her vil kanskje en apori være til god hjelp, og nettopp tenke hva er ledelse, ikke? Jeg vil også prøve å se linjer i min (barnehage)ledelse, hvis jeg klarer å dekonstruere og åpne opp og bryte kanskje jeg kan identifiserer fluktlinjer, kanskje klare å åpne opp for et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.

Granrusten (2016) peker på at styrerrollen i norske barnehager er i endring. Han peker på at barnehagene i lang tid har hatt en såkalt flat struktur hvor det har vært en sterk demokratisk omsorgskultur. Vi fikk en barnehagelov i 1975 som inneholdt krav til barnehagens personale. Barnehagen har likevel hatt en stor autonomi og det har ikke vært så stor politisk interesse for barnehagefeltet. Dette har endret seg mye de siste ti, femten årene. Han peker på at nye krav til barnehagen setter stadig større krav til kunnskap og kompetanse innen ledelse i barnehagen. Kravene til barnehagesektoren blir så høye at det fordrer mer fokus på profesjonell ledelse. Det pekes på at det kreves en annen struktur og det resulterer i et tydeligere hierarki i barnehagen (Granrusten, 2016, ss. 218-219).

Dette er et mer tradisjonelt syn på ledelse. Jeg tolker det slik at den såkalte flate strukturen framstilles som et problem for profesjonell ledelse av barnehagen. Motsetninga til den flate strukturen ser ut til å være tydeligere strukturer og et tydeligere hierarki. Her mener jeg det trer fram en polarisering og det grenser mot en dikotomi. Tradisjonelt sett kan en se på et tydelig hierarki som en løsning på den såkalte flate strukturen som i ledelsessammenheng gjerne framstilles som en utfordring for ledelse. Det etterstrebes en tydelig og profesjonell ledelse.

Hva om jeg bryter med den tradisjonelle tanken om at en flat struktur er et hinder for ledelse?
Hva om en fluktlinje i sammensetninga ledelse faktisk er nettopp denne flate strukturen?

Hvilke andre fluktlinjer og potensialiteter kan finnes i dekonstruksjonen av ledelse? Kan jeg produsere en tydelig ledelse uten tydelighet? Og kanskje uten ledelse også? I min analysefilosofering skal jeg se nærmere på hva ledelse produserer, kanskje jeg da kan finne noen fluktlinjer i sammensetningene/møtene/sammenstøtene som handler om tydelighet uten tydelighet?

Reinertsen og Flatås (2017) snakker om ledelse i andre vendinger enn i det tradisjonelle synet på ledelse. De ser på ledelse som noe «allestedsværende», de understreker også det som jeg har skrevet om tidligere i oppgaven, ledelse produserer noe, de lurer på om de kan snakke om «ledelsesproduksjoner og ledelsesblivelser?». De skriver om at «flere sannheter finnes» (Reinertsen & Flatås, 2017, ss. 16-17).

Et tenkeverktøy som kan åpne opp er altså apori. Hva er ledelse, ikke? Hvis vi ser det i dette perspektivet over her så ses ledelse på som noe allestedsværende. Da blir det lite igjen som kan komme inn under hva ledelse ikke er.

Børhaug og Gotvassli (2016) skriver om «ledelse som handling». De har forsket på lederes adferd og deres handlinger i sin ledelse. De snakker om «effektiv ledelse» som en leder som tar hensyn til de elementene som påvirker situasjonene en befinner seg i.

Børhaug og Gotvassli skriver videre om «ledelse som funksjon». I barnehagen er det ulike «funksjoner som må ivaretas». Selv om lederen ikke trenger å gjøre alt selv er det likevel lederen som er ansvarlig at de blir gjort. De presenterer en modell for å se på ulike «lederfunksjoner». Det er funksjonene produsent, administrator, entreprenør og integrator. I barnehagen blir produsentfunksjonen en produsent av «pedagogisk arbeid». Det er en sentral oppgave for barnehagen. Administratorfunksjonen handler om administrering av arbeidet i barnehagen. Børhaug og Gotvassli peker på at «det må utøves en mer hierarkisk ledelse enn kanskje tradisjonen har vært». Entreprenørfunksjonen handler om å se nye løsninger, skape seg et handlingsrom og tilpasse seg samfunnets krav som er i stadig endring. Den siste funksjonen Børhaug og Gotvassli presenterer er integratorfunksjonen. Den funksjonen handler om å integrere de individuelle kvalitetene inn i gruppas kvaliteter (Børhaug & Gotvassli, 2016, ss. 61-62).

Jeg mener at i dette perspektivet med et tradisjonelt syn på ledelse blir det et fokus på årsak og virkning. Det virker som det blir et analyseverktøy for å se hva de ulike funksjonene kan føre til av effekter og virkning mot et mål for ledelse. I et posthumanistisk perspektiv vil jeg

se på hva ledelse produserer, både bevisst og ubevisst. I de mer tradisjonelle modellene er det en fare for at en mister mye av det ubevisste, man får fort en del blindsoner. Tar vi med oss Deleuze og Guattari fra tidligere i oppgaven så problematiserer de jo nettopp lineære modeller som mister mye av multiplisiteten og kompleksiteten i det de skal lage en forenklet modell av.

Reinertsen og Flatås (2017) mener at vi i vårt «polyfaktuelle samfunn» må kunne utvikle evnen til å være kritiske, «flinkere til kritisk tenkning». Det finnes ulike sannheter og virkeligheter som det er ulike argumenter for. Vi må være kritiske til både våre egne teorier og praksiser og til andres teorier og praksiser og etablerte sannheter. Reinertsen og Flatås skriver om å være kritisk til «de polariserte debattene», et eksempel er det jeg skrev om over her om tydelig kontra utydelig ledelse. Reinertsen og Flatås omtaler ledelse som det å ha «gleden ved jakten» på tanker, både nye og rekonstruerte tanker. Med «system- og elitekritikk kan vi flytte litt makt». De peker nettopp på å se hva ledelse produserer, hva det gjør, og at den utviklinga vi har kommer av både bevisste og ubevisste prosesser. Det å finne ut hva ledelse er eller hvilken lederidentitet en har blir da ikke viktig, det er hva som produseres som er interessant å se på (Reinertsen & Flatås, 2017, ss. 29-31).

Her nærmer vi oss det å lese ledelse ontologisk. Vi må se det med nye briller eller fra nye perspektiver og innganger. Jeg ønsker å produsere nye betydninger av ledelse og se hva ledelse produserer i sammensetninger/møter/sammenstøt. I et posthumanistisk perspektiv blir det ikke så interessant å se på hvilken lederstil og/eller egenskaper jeg har eller ikke har. Det blir ikke så viktig å analysere for å se om jeg har en tydelig ledelse, det blir mer interessant å for eksempel se om ledelse produserer en tydelighet. Jeg ønsker å analysefilosofere rundt hva min ledelse produserer både menneskelige og ikke-menneskelige aktører i mine data, i sammensetninga/møtet/sammenstøtet med enhetsleder. Noen ord i en SMS fra enhetsleder i loggen «Kjente støtten din fra venstre i dag» er en aktør, og både det at hun sendte meldinga og innholdet i meldinga produserer noe i møtet/sammenstøtet med meg som mottaker og leser av meldinga.

Hvilke sammensetninger og sammenstøt, og hvilke fluktlinjjer, kan jeg klare å finne i mine sammensetninger/møter/sammenstøt i (barnehage)ledelse?

Læring/utvikling – enkelt- og dobbelrhizomatisk/jordstengelsk

læring/utvikling.

Læring og utvikling er som ledelse, begreper som det er skrevet mye om i ulike fagbøker. Jeg vil her gå inn på læring og utvikling som begreper og ta med meg videre i oppgaven. Jeg har

tidligere i oppgaven skrevet om Argyris og Schöns enkelt-, dobbeltekrets læring og deutorolæring. Jeg har også skrevet om et rhizomatisk/jordstengelsk syn på kunnskap og kunnskap/ing. Jeg ønsker å se på om jeg kan plugge disse teoriene sammen, og tenke dem sammen. Hva kan det produsere, hvilke fluktlinjer kan det gi? I tillegg til disse tankene fra tidligere i oppgaven skal vi gå et stykke med Dion Sommer. Han presenterer spennende tanker om læring og utvikling i sin bok «Utvikling».

Sommer (2018) påpeker at uansett hvordan utvikling blir definert er tidsaspektet en del av det. Han ønsker å «se utvikling som tidsreiser» for å kunne belyse nåtidens utviklingsbegrep. Det kan gjøre at vi blir mer ydmyke i møtet med vår tids kunnskap/ing. Hvis vi bruker synet på barn som eksempel ser vi fort at dersom vi hadde tatt en tidsreise til for eksempel middelalderen hadde vi nok blitt møtt med skepsis om vi foreleste om lekens betydning for overgangen mellom barnehage og skole. Med slike eksperimenteringer må vi innse at de virkeligheter og sannheter vi har i dag er i bevegelse. De er ikke uavhengig av sin tid, «de har sin opprinnelse i og er låst inne i tiden».

Sommer mener å se at utviklingsstudier er blitt et tverrfaglig felt. Det er også en dreining fra å omtale det som utviklingspsykologi til utviklingsvitenskap. Det er tre grunnelementer som må være til stede som kjennetegn på utvikling. Det er at det må være en forbedring, og det er bevegelse, bevegelsen skal få framover. Det siste elementet er å ha «en positiv holdning».

Videre bruker Sommer litt tid på å se på tidsbegrepet. Tiden er en organisator av utvikling. Tiden definerer historiske hendelser som har skjedd, og forutser framtidige hendelser. Han presenterer i sin bok ulike måter å se tid på. En av disse er det man i middelalderen definerte som «syklisk tid». Vi har begivenheter som gjentar seg med jevne mellomrom, «årstidene, som vi kaller dem, er inndelt i måneder, uker, dager, timer, sekunder. De gjentar seg hvert eneste år». Likevel vet vi at selv om årstidene gjentar seg så er de ikke en eksakt kopi av det foregående årets ulike årstider.

Sommer skriver også om «fenomenologisk tid». Vi kjenner tiden, den kan oppleves å gå langsomt om vi venter på noe eller kjeder oss, eller den kan oppleves å gå fort hvis vi har det morsomt. Uansett går tiden framover, uansett om vi opplever at den går sakte eller fort så går tiden ubønhørlig framover. Et siste perspektiv han tar med er den «lineære tidsforståelsen». Tiden organiserer hendelser i en kronologisk rekkefølge, «fra fortid til nåtid til framtid». Tiden kan ikke observeres i seg selv, men den «har virkninger som kan iakttas og oppleves» (Sommer, 2018, ss. 15-21).

Jeg kommer inn på begrepet tid i min logg «Har du tid til en kopp te?». Tiden er også et element i bildet «Når ordene danser i takt». Det er liten tvil om at tidsbegrepet er viktig både i læring og utvikling. Det er jo interessant hvordan man øver på noe i lang tid og får det til sakte men sikkert, mens andre ting lærer man i et øyeblikk av innsikt. I sammensetningene/møtene/sammenstøtene mellom enhetsleder og styrer er tiden en aktør. Det kan ta tid å bygge en relasjon, det å sette av tid til å møtes, til å samtale, til en kopp te. Det betyr noe å bruke den tiden i en sammensetning/møte/sammenstøt, og det betyr noe at noen tar seg tid til å være sammen med deg. Jeg hadde to helt forskjellige opplevelser av tid i de to situasjonene loggene mine er fra. Rent teknisk kan tid måles i sekunder, minutter og timer, men det kan være helt likegyldig når man er i sammensetningene/møtene/sammenstøtene.

Det posthumanistiske perspektivet problematiserer tidsbegrepet. Braidotti (2013) viser til begrepene kronos og aion. Kronos som den kronologiske tiden, mens aion er en «syklisk tid av tilblivelser». Det posthumanistiske perspektivet problematiserer det lineære tidsbegrepet som «dominerer i samfunnsvitenskapene». Tiden som aion kommer igjen og igjen, det blir en oppheving av det kronologiske. Braidotti viser til Deleuze som tenker seg en «flytende sameksistens av flere tidssoner».

Denne ikke-lineære tidsforståelsen åpner opp for å se tiden som en sammensetning, med linjer og fluktlinjer som produserer noe i sine møter med andre linjer. Braidotti bruker sitt utvidede tekstbegrep for å forklare at «sannheten i en tekst er aldri egentlig skrevet noe sted», den ligger i de affektene møtene mellom tekst og dens omgivelser produserer (Braidotti, 2013, s. 165).

Hvis jeg nå ser på ledelse som en tekst i dette perspektivet til Braidotti, kan jeg for eksempel sitte på kontoret å ha en god plan for et personalmøte. Jeg ser for meg ulike scenarier som kan utspille seg ut fra den planen jeg legger, gjerne basert på tidligere personalmøter. Effekten av, eller hva personalmøtet produserer i sin sammensetning og sine sammenstøt kan jeg kanskje aldri helt identifisere. Når personalet får planene for personalmøtet produserer det noe, under selve personalmøtet vil det produseres noe i den sammensetninga og de sammenstøtene som skjer. Etter personalmøtet vil det som ble produsert i personalmøtet fortsette å ha både segmenterte linjer og fluktlinjer i personalets praksis og måten de tenker på.

Går vi med Sommer (2018) igjen finner vi en presentasjon av en leksikal definisjon av læring: «Relativt varige endringer i handlingsmønstre, basert på erfaring, forståelse og øvelse, slik at disse også blir til erkjennelse» (Jerlang & Jerlang, 2006, s. 145, i Sommer, 2018, s. 59).

Slike definisjoner kan bli en uheldig forenkling av noe så komplekst som læringsbegrepet. Det er fine ord, men hvilken mening og hvilket innhold har de egentlig? Sommer utvider sitt syn med en annen definisjon og en utdyping av innholdet i dem som gjør dem mer i stand til å møte kompleksiteten. Han skriver at læring kan fortone seg på ulike måter. Den ene er endring i adferd etter læring. Den andre er av en ekspressiv art. En får en opplevelse av læringa. Den siste har en refleksiv art, en endring i tenkemønstre hos hen som lærer. Sommer understreker at varighet er et viktig kriterium, det handler ikke om tilfeldige endringer av adferd. Et eksempel han bruker er læring av matematikk. Hvis en elev tilfeldigvis får et rett svar på en oppgave vil det ikke si at hen har lært regnemethoden. Kriteriet om erkjennelse, at hen som lærer skal forstå det hen lærer om er også viktig i følge Sommer.

Han viser til læringsprosessen som en reise fra å være novise til å bli ekspert. Dette er en livslang læringsprosess. Vi lærer stadig nye ting, og vi må stadig øke vår kunnskap om det vi kan mye om fra før. Det understreker at selv om vi i et lite øyeblikk har oppnådd en form for ekspertstatus er det kun en kort pause før vi er tilbake på novisestadiet (Sommer, 2018, ss. 59-60).

Læring inngår som en del av utviklinga. De definisjonene og den utdypinga som Sommer gir om sitt læringssyn mener jeg stemmer godt med, og har bred oppslutning, i barnehagesektoren. Reinertsen og Flatås (2017) gjør oss bevisst på at gamle læringsteorier «tas for gitt». Jeg har tidligere skrevet om behovet for det de omtaler som spørsmålsskulturer. Her understrekes igjen at man blir blind for å være kritisk til de etablerte teoriene som vi bevisst eller ubevisst godtar som sannheter (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 122).

Vi må både stille spørsmål ved definisjoner og læringsteorier, og ved hva de produserer og hvordan de affektere oss. Vi kan ta enkelte teorier for gitt, noe som kan føre til at vi ikke blir bevisste på vår egen praksis eller på våre egne tanker. Jeg ønsker å finne linjer i min ledelse i bevegelse, i sammensetninger/møter/sammenstøt, både linjene jeg er bevisst på, men også de linjene jeg ikke er bevisst på. Jeg skal forsøke å finne fluktlinjene som går på tvers av de segmenterte linjene og som kan åpne opp for brudd på de etablerte «sannhetene».

Går vi tilbake til enkelt- og dobbelkretslæring igjen, mens vi tar med oss Sommers definisjon på læring så kan vi plukke denne litt fra hverandre. Der beskrives enkeltkretslæring som ren feilretting, en prøve og feile- metode for å oppnå et forhåndsbestemt mål satt av den som skal lære bort. En slik metode vil være basert på erfaring på hva en har prøvd før. Det vil være øving, igjen og igjen, for metodene må mest sannsynlig gjentas for å oppnå ønsket resultat. Jeg stiller meg tvilende eller undrende til om punktet om forståelse er helt til stede i en slik type læring. Når man etter denne metoden oppnår ønsket resultat har da noen av partene lært noe? I et deleuzeguattarisk perspektiv er en til/blivelse noe som skjer mellom de ulike aktørene. Hvis vi ser at til/blivelser har en potensialitet for utvikling eller læring vil enkeltkretslæring gjøre noe med de aktørene som deltar i situasjonen.

Plugger jeg inn rhizomatisk/jordstengelsk kunnskapssyn her så vil det i enkeltkretslæring tenkes at rhizomet/jordstengelen visner eller slutter å vokse. Den vil nok i liten grad spres i alle fall. Både den som skal lære og den som skal lære bort vil få sannsynligvis oppleve nederlag og få negative erfaringer rundt denne læringsprosessen. I en til/blivelse skjer det en ikke-parallell utvikling. Aktørene i en sammensetning, i et rhizom/jordstengel, blir påvirket og utvikler seg, men ikke på samme måte. Hvis vi plugger det inn på utvikling og læring vil det understreke at både «læreren/den ansatte/lederen» og «eleven/barnet/medarbeideren» blir påvirket i denne prosessen.

Dobbelkretslæring handler om at den som skal lære bort ser på bakgrunnen for de handlinger som blir utført. Det blir et selvkritisk syn på egen praksis. I et deleuzeguattarisk perspektiv kan vi kanskje bruke nullologien og språkets materialitet for å vinkle det i samme retning. Her vil nok det deleuzeguattariske perspektivet ta oss lenger og bryte ned det hierarkiet som Argyris og Schön legger til grunn for sin modell. Hierarkiet med at de ansatte skal lære bort til barna eller en leder som skal lære bort til øvrige ansatte, at de ansatte/lederen skal forutbestemme hva som er et akseptert utfall av situasjonen. Likevel lar vi oss dvele litt med nettopp denne innplugginga i denne modellen. En nullologi kan nulle ut betydningene av de målene og de reglene vi har satt for barna i barnehagen for eksempel. Hvis vi bryter ned de målene og de hensiktene vi har satt, blir en naturlig konsekvens at metodene og forståelsene endrer seg. Det kan tenkes at det kan påvirke hva møtet mellom læringssyn/teori og praksis produserer. Dette vil bidra til ny læring og prosesser hvor det er en potensialitet for å bryte ned de hierarkier som gjør seg gjeldende i asymmetriske møter. En sãnn type læring kan man lett se for seg legger det til rette for å ha gode læringsprosesser, det er gode vekstvilkår for rhizomatisk/jordstengelsk spredning.

Argyris og Schön bruker begrepet deutorolæring om å lære organisasjonen å lære, da i form av kritisk refleksjon for å starte både enkelt- og dobbeltkretslæring. Karen Barad gir oss begrepet diffraksjon og diffraktiv lesning og tolkning av praksis. Jeg har i denne oppgaven beskrevet diffraksjon. Jeg tror at målet med kritisk refleksjon har vært noe det samme som det er for diffraksjon, men vi har manglet et språk eller et begrep om hva det er. Det viser språkets materialitet og at språket har agens. Dette er en viktig del av det å lære å lære, det vi sier/skriver/ytrer har en agens og det produserer noe i møter med andre systemer.

Læring er som sagt en del av utviklinga. Sommer (2018) mener det er på tide, og i gang, et paradigmeskifte innen utviklingsvitenskapen. Nettopp fra utviklingspsykologi til utviklingsvitenskap. Han viser til at den tradisjonelle utviklingspsykologien blant annet ser på stabilitet og forandring, hvor forandring ses på som utvikling. Han mener da at «mange livsforandringer ikke nødvendigvis er utviklende. Bare tenk på psykiske lidelser, tap i alderdommen og så videre». I den tradisjonelle utviklingspsykologien ses det på «hele livsløpet», likevel er ikke tiden som foster med.

Sommers definisjon på den nye utviklingsvitenskapen som et fag om «menneskets livsløp fra fosterlivet til den seneste alderdommen og døden». Han inkluderer også selve evolusjonen som en del av utviklinga, og da evolusjon som noe som skjer i dag også, ikke bare som «et fortidig fenomen». Sommer tar med at alle «systemer og kontekster individer er en del av, påvirker det». Utviklingspsykologien er med som et element i utviklingsvitenskapen (Sommer, 2018, ss. 29-34).

Her kan vi lett se likheter med deleuzeguattariske tanker om at alt påvirker alt. Kanskje er det her vi kan skimte immanensen? Alt har en iboende potensialitet. Sommers definisjon utelukker ikke påvirkning av ikke-menneskelige aktører. Tvert i mot bruker han ord som «systemer og kontekster». Her kan vi lett plugge inn Deleuze og Guattari sine perspektiver med ulike systemer eller sammensetninger som sammenstøter og som i det produserer noe og skaper reaksjoner i systemene eller sammensetningene som sammenstøter. Sommers tanker rundt utvikling og utviklingsvitenskap kunne gjennomsyret nesten hele masteroppgaven min, men da hadde jeg nok skrevet meg bort fra det som er mitt fokusområde så jeg skal prøve å holde meg til det som blir relevant for å få et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.

Trådsamling - er det en rød tråd å finne her inne et sted?

I dette teorinivået har jeg sett på diffraksjon, språkets materialitet og nullologi. Dette er begreper som blir viktige å ta med seg inn i analysefilosoferinga for å kunne ha noe å tenke med videre.

Mine data ligger i dette teorinivået, de skal møte teorier og metode senere i oppgaven og da vil jeg forhåpentligvis kunne produsere noe kunnskap. Jeg har skrevet litt om hva jeg tenker rundt ledelse og det å lese ledelse ontologisk. Her spiller diffraksjon, nullologi og språkets materialitet en rolle. Det er ønskelig og etter hvert prøve å få et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse ut fra møtene mellom enhetsleder og styrer. I dette øyeblikks/potensialitets/bildet håper jeg å kunne spore noen fluktlinjer, se de linjene jeg ikke er bevisst på, og se på hva som blir produsert i sammensetninger/møter/sammenstøt.

Til slutt i kapitlet har jeg prøvd å gå dypere inn i begrepene læring og utvikling. Jeg har koblet inn en tradisjonell lineær modell for læring med det rhizomatiske/jordstengelske kunnskapssynet. Det har allerede skjedd noe i møtet mellom dem. Dette skal jeg ta med meg videre inn i teorinivå tre og fire.

Jeg vil bare minne om at de ulike teorinivåene henger sammen og at de henger sammen alle veier.

Teorinivå tre – metode og vitenskapsteoretisk bevegelig ståsted

I dette teorinivået skal jeg gå inn på forskningsmetoden jeg bruker i min forskning. Der vil jeg gå inn på selve metoden og om bruken av data. Jeg skal skrive om min/e subjektposisjon/er. Det blir et kapittel om etikk, dette er et kapittel som kunne vært lagt inn under/i alle andre kapitler. Jeg legger det her i teorinivå 3 så får du som leser ta det med deg både framover og bakover i oppgaven.

I dette teorinivået skal jeg begynne å analysefilosofere rundt mine data og agentiske snitt i disse. Her vil det potensielt være mange ulike begreper, aktører, agenser, prosesser jeg kunne analysefilosofert rundt men jeg må, som i all forskning, gjøre et utvalg. Jeg skal prøve å gjøre rede for mitt utvalg og de valg jeg gjør rundt dette.

Jeg har med et kapittel om posthumanismen i denne delen av oppgaven. Jeg har som tidligere nevnt et posthumanistisk perspektiv i min oppgave, det vil si at de tenkeverktøyene jeg har lagt inn i oppgaven så langt er i et posthumanistisk perspektiv.

Autoetnografi – å forske i/med/på/rundt seg selv

Baarts (2010) beskriver kort opprinnelsen til autoetnografien som metode. I begynnelsen var det stilt spørsmål ved om det er mulig å få satt ord på, og «italesette erfaring» og kultur. Det var bred enighet om at forskerens erfaringer og holdninger og situeringer var en del av forskningen. Det ble en dreining fra å studere en student og skrive om dens erfaringer, til å innlemme sine egne erfaringer og seg selv i forskningen.

Baarts viser til Hayano (1979) som blir ansett som autoetnografibegrepets grunnlegger. Han brukte begrepet om forskere som forsket i sitt eget miljø og sin egen kultur. Da er forskeren allerede en del av det miljøet hen skal forske på/i. En videreutvikling av begrepet at utvidet det til å gjelde når forskeren har en selvrefleksivitet og skriver inn det personlige i møtet med det kulturelle, da kan man i tillegg forske på/i andre miljøer enn de man allerede er en del av.

Selve begrepet autoetnografi er tredelt. «Auto betyr selv», noe som fører oss til at det er en selv det skal forskes på/i/med/rundt. «Etno betyr kultur». Det medfører at kulturen rundt forskeren og det hen observerer og studerer må innlemmes i forskningen. I et posthumanistisk perspektiv innbefatter det både menneskelige og ikke-menneskelige aktører i kulturen og omgivelsene og situasjonene. «Grafii viser til den vitenskapelige prosessen». Prosessen som gjør at «personlige beretninger, erfaringer og observasjoner» går fra å være en «personlig

innsikt til vitenskapelig kunnskap». Forskeren vil ta utgangspunkt i det hen personlig kjenner i situasjoner, da kjenner både fysisk og affektivt (Baarts, 2010, ss. 172-173).

Ut fra mitt fokusområde, sammensetninga/møtet/sammenstøtet mellom enhetsleder og meg, er autoetnografi en naturlig metode å bruke. Jeg er i aller høyeste grad en del av den kulturen jeg skal forske på/i/med/rundt. Det var mer et spørsmål om hvilke data jeg ville bruke, enn hvilken metode jeg ville bruke i min masteroppgave. Her kunne jeg ha filmet møtene, jeg kunne skrive logger fra møter, jeg kunne ha skrevet dikt eller andre ting. Ved å ha fokus på de ulike delene av autoetnografibegrepet kan jeg få et verktøy for å se loggene mine fra litt ulike vinkler, og få ulike agentiske snitt.

Reinertsen (2015) refererer til autoetnografisk skrivning som en metode for å «åpne opp», for å se muligheter, muligheter til bevegelse. Gjennom skrivninga og autoetnografien kan vi se oss selv fra ulike posisjoner og å «bruke seg selv som diffraksjonsapparat. Hun viser til at det blir «vitenskapeliggjøring av selvet». Vi kan se på alle aktører og vi kan få nye og utvidede forestillinger om vår egen rolle, oss selv og kollektivets muligheter for økt forståelse og utvikling.

Reinertsen skriver at en posthumanistisk inngang til autoetnografien gir andre muligheter. Det er gjennom den posthumanistiske inngangen at vi kan lese loggene og praksisen diffraktive, og ontologisk, og ta hensyn til det material-diskursive. Vi kan «skrive fram oss selv», både gjennom våre egne øyne men tar også andres perspektiver og andre subjektposisjoner. Da kan autoetnografien, som Reinertsen skriver, både se sitt auto, altså sitt selv, og etno, altså kulturen/ de andre. Hun henviser videre til at vi gjennom en autoetnografisk skrivning «kan skrive oss selv gjennom kollaps og konstruksjon av/i fenomener/ord igjen og igjen». Dette har jeg skrevet om tidligere i oppgaven. Det er viktig å understreke at også her er alt i bevegelse alltid. Loggene, den autoetnografiske teksten er kun et stillbilde av en til/blivelsesontologi (Reinertsen, 2015, ss. 267-271).

Med min affektive og posthumanistiske inngang til autoetnografi har jeg allerede skrevet meg selv inn i og gjennom ulike situasjoner og hendelser. Bare i arbeidet med å skrive ned loggene og finpusse på dem har jeg gjort meg tanker og fått noen overraskelser. Det får du snart høre mer om. Jeg håper å kunne klare å åpne opp, bryte opp, og se (barnehage)ledelse fra nye perspektiver og oppdage nye linjer og spore noen fluktlinjler. Kanskje kan jeg på den måten fylle det med noe nytt eller se det eksisterende i et nytt lys? Jeg har tidligere skrevet om at alt er i bevegelse alltid, det vil jo si at barnehageledelse, og

sammensetningene/møtene/sammenstøtene mellom enhetsleder og meg, alltid er i bevegelse. Kanskje kan min forskning da gjøre meg mer bevisst på de til/blivelser som skjer i mine sammensetninger/møter/sammenstøt?

I autoetnografisk metode er skrivingen en viktig bestanddel. Som jeg skrev lenger opp, data kan presenteres i ulike sjangre, på tvers av sjangre eller helt utenfor noen sjangre. Reinertsen og Flatås (2017) skriver om skriving som metode. De understreker at skriving kun er et øyeblikksbilde av en praksis i til/blivelse. De ser på skrivingens potensialitet for å finne/produsere/beskrive «muligheter og handlingsrom». Videre ser de på autoetnografisk skriving som en forstyrrelse av etablerte sannheter og en måte å sikre at praksisen er i bevegelse på. Skrivingen kan bryte opp eksisterende modeller og strukturer og fungere som «kontrapunkter mellom organisatoriske rammer». Et punkt de viser til er skrivingens mulighet til å få tak i agensen. Her er en affektiv inngang avgjørende, for å få tak i betingelsene våre rammer gir oss, «det tjeneste- og samfunnsmandatet barnehagen har». Skrivingen vil altså kunne ha en åpnende effekt, den kan synliggjøre vår egen praksis og det som skjer i møtet mellom systemer (Reinertsen & Flatås, 2017, ss. 153-155).

Det er lett å kjenne seg igjen i dette etter å ha skrevet en masteroppgave, og andre skrivinger av andre tekster også. Jeg har som tidligere nevnt fått meg noen overraskelser når jeg har skrevet ned loggene fra sammensetningene/møtene/sammenstøtene mellom enhetsleder og meg, jeg håper det kan hjelpe meg å finne disse fluktlinjene jeg håper å kunne spore.

Affektive data – hva har jeg produsert?

Andersen (2015) presenterer begrepet affektive data. Hun viser til at de data hun har samlet inn i et deleuzeguattarisk perspektiv kan hevdes å være en «dokumentasjon av blivelse». Å ha en affektiv inngang til data vil gi rom for å fange opp og se reaksjoner og produksjoner i sammensetninger/møter/sammenstøt. Vi kan klare å oppfatte eller kjenne det som skjer i mellomrommene, vi kan se virkeligheten/e i en til/blivelsesontologi.

Hun presenterer sine data i en vignett. Mine data er presentert i affektive logger. Hun skriver at en slik dokumentasjon, slike data, har en potensialitet i seg for å skape nye affektive sammenstøt, de inngår i nye sammensetninger. De er i så måte en hendelse. Andersen viser til at en hendelse i deleuzeguattarisk og posthumanistisk perspektiv «representerer én mulig virkelighet». En hendelse inneholder fortid, nåtid og framtid, noe som innebærer at data kan være virtuelle, de kan representere det som kunne ha skjedd eller som kan skje. I perspektivet tiden som aion (Andersen, 2015, ss. 321-324).

Dette synet på data understreker mulighetene autoetnografi har for å kunne åpne opp, bryte, rote til og se på muligheter og handlingsrom og prøve å spore fluktlinjer. Den affektive og posthumanistiske inngangen gjør at kompleksiteten i situasjonene og hendelsene bevares mest mulig eller snarere produseres. Jeg ønsker ikke å begrense kompleksiteten, det er nettopp den jeg ønsker å undersøke og analysefilosofere rundt.

I et slikt perspektiv er det helt tydelig at data har agens. De er med på å produsere virkeligheter, de kan bryte opp og rote til etablerte sannheter, etablerte virkeligheter og sprengte dem åpne. Vi kan så rekonstruere og produsere nye virkeligheter igjen og igjen. Det er viktig å ta med seg at dette gjøres både bevisst og ubevisst.

Jeg skriver meg snart over til subjektposisjon/er. Jeg har så vidt berørt dette temaet i kapitlet om autoetnografisk skriving, men nå skal jeg prøve å utdype det litt mer. Før jeg kommer dit må jeg bare en tur innom det å bruke kunst som data.

Når ordene danser i takt – kunst som data

Manning (2015) viser til begrepet som canadiske forskere bruker, nemlig «forskningsskaping eller kunstbasert forskning». Dette har kommet inn etter et behov for mer tverrfaglighet. Kunstbasert forskning utfordrer synet på kunnskap og hvordan denne produseres. Kan kunst i seg selv produsere kunnskap og hvordan kan man finne denne kunnskapen? Manning vil her til en middelalders definisjon av kunst som å være på vei mot noe. Kunsten som en bevegelse og en prosess (Manning, 2015, s. 121).

Jeg tok kontakt med en lokal kunstner, Kristin Eggen Vårvik, med en forespørsel om å kunne male et bilde med utgangspunkt i noen stikkord fra min foreløpige prosjektbeskrivelse for min masteroppgave. Hun tok utfordringen på strak arm og gjorde sin tolkning av temaet. I tillegg til akvarellmaleriet skrev hun noen stikkord under bildet ut fra det hun har tenkt (Vårvik, 2018).

Et kunstverk, et maleri, vil kanskje alltid være i bevegelse og i en prosess? Det er data som kan være til stadig analysefilosofering. Alle vil se bildet ulikt, det vil være like mange tolkninger. I det bildet, som system, møter andre systemer vil det skape reaksjoner og sammenstøtet som vil produsere noe. Det vil jo bety at bildet har en agens, det har en materialitet. Når kunstneren har gjort seg ferdig med å male bildet, får det på et vis et eget liv, det vil produsere en kunnskap uten retning.

Dette understrekes av Ben-Horin (2015). Han argumenterer for at kunsten har skapt «fundamentale møteplasser for emosjonelle, teoretiske, spirituelle, anatomiske, kreative og estetiske impulser gjennom menneskets historie, også i nåtiden» (min oversettelse). Han mener at kunsten kan gi oss en dypere innsikt i kunnskap i likhet med Manning (Ben-Horin, 2015, s. 242).

Jeg har bildet hengende på veggen i stua. Det gir meg nye assosiasjoner og møtet mellom meg og bildet produserer stadig ny kunnskap og innsikt. Etter hvert som jeg leser teori og skriver på masteroppgaven min så får jeg et nytt syn på bildet og hva det gjør med meg. Det ser ut til å få en større plass i oppgaven enn jeg først hadde trodd, og jeg hadde ikke forventet at kunst kunne produsere kunnskap og gi innsikt på den måten det har gjort for meg.

Subjektposisjon/er – hvor står jeg, og står jeg her i det hele tatt?

Sandvik (2015) skriver «den posthumanistiske kritikken av ideen om subjektets stabilitet og essens åpner muligheter for å se pedagogiske praksiser som tilblivelser». Hun påpeker posthumanismens perspektiv om at alt er i bevegelse, «ingen elementer i verden har stabile egenskaper, verken mennesker eller ikke-mennesker» (Sandvik, 2015, s. 54).

I et posthumanistisk perspektiv er alt i bevegelse, alt er i flyt. Det inkluderer også subjektet som Sandvik påpeker. Vi kan ikke ha en stabil subjektposisjon hvor vi står og observerer verden rundt oss. Vi er i verden, vi flyter med verden og jeg som forsker må da flyte med å se ting fra der jeg til en hver tid befinner meg.

Reinertsen (2015) deler dette synet og mener vi kanskje må se på subjekter eller subjektiviteter i flertall. Vi kan fylle ord med ulike meninger og dekonstruere dem, og da kan vi bli, som Derrida kaller det, «skrivende subjekter». Da kan vi følgelig dekonstruere oss selv og «skrive oss inn igjen» gang på gang og produsere nye ting. (Reinertsen A. , 2015, s. 270).

Dette synes jeg er en spennende måte å se subjektet på. I mine to logger har jeg jo to ulike posisjoner eller subjekter. Jeg er i en uformell setting i en sammensetning/møte/sammenstøt, noe som påvirker min subjektivitet. I den andre situasjonen er jeg i en formell sammensetning/møte/sammenstøt noe som også påvirker min subjektivitet. Her igjen kan det være at sammensetningene/møtene/sammenstøtene produserer u/formellhet? Jeg skriver meg straks dit i min analysefilosofering.

I og med at autoetnografi er en metode hvor en forsker på/i/med sine egne erfaringer og kobler det mot kulturelle og sosiale sammenhenger blir subjektiviteten en forutsetning. Det er

nettopp den vi bruker når vi skal forske. Det blir da, som i all forskning, viktig å prøve å klargjøre hva som kan påvirke min subjektivitet i de ulike situasjonene. Hvordan de ulike aktørene påvirker meg som forsker vil naturligvis bli sentralt i min masteroppgave.

Før jeg kommer til kapitlet om posthumanismen må jeg ta en liten omvei. Jeg har i min oppgave til tider referert til tradisjonell forskning. Jeg ser meg nødt til å utdype litt om hvordan en mer tradisjonell forskningsprosess går.

En kort sving om en mer tradisjonell forskningsprosess.

Ringdal (2007) presenterer en oversiktlig modell for forskningsprosessen. Han skisserer ulike trinn i prosessen fra idé til rapportering.

I all forskning må man ha en idé om hva man vil forske på. Ringdal peker på at det kan være mange ulike interessenter som enten gir oss en bestilling for forskning eller det kan være ideer vi kommer på selv ut fra ulike interesser og inspirasjonskilder. Ideen leder fram til en problemstilling som setter fokuset for forskningen. Han påpeker at det i utforminga av problemstilling er viktig å se på «tidligere forskning og teori» (Ringdal, 2007, ss. 18-19).

Denne biten er vel felles for det meste av forskning. Valget av en god problemstilling blir viktig i den videre prosessen i forskningen.

Vi følger Ringdal (2007) videre og kommer da til «strategi og design». Her er det to retninger, kvantitativ eller kvalitativ forskning. «En kvantitativ forskningsstrategi er basert på talldata, mens en kvalitativ forskningsstrategi er basert på tekstdata». Valg av kvantitativ eller kvalitativ metode må gjøres ut fra hva forskeren mener kan belyse problemstillinga best mulig eller ut fra et «vitenskapsteoretisk ståsted». Designet og strategien er en slags beskrivelse av prosjektet. Det finnes ulike design for både kvantitativ og kvalitativ forskning.

Autoetnografi som jeg har valgt som metode er en kvalitativ metode. I kvalitativ forskning er gjerne utvalgene små og begrenset. Da bør forskeren ta et bevisst valg av utvalg for sin datainnsamling (Ringdal, 2007, ss. 22-24).

I mitt prosjekt hvor jeg ønsker å se på styrerrollen i et oppvekstsenter og sammensetninger/møter/sammenstøt mellom enhetsleder og styrer, kunne jeg tatt et utvalg av styrere i slike posisjoner og for eksempel intervjuet dem. I mitt utvalg hadde det vært lite betydningsfullt og intervjuet styrere i enkeltstående barnehager.

Hvilken metode som velges vil påvirke hvilke data man finner/genererer/produserer. Her vil ulike vitenskapsteoretiske ståsted gi ulike syn på data og blant annet hva den kan fortelle oss. Ringdal (2007) påpeker at data kan enten være noe som allerede eksisterer eller så «må dataene samles inn». Det er mange metoder og teknikker for å samle inn data, i kvalitative studier kan det for eksempel være ulike intervju eller observasjoner. Når dataene er samlet inn må de etter hvert analyseres. Før man kommer dit i prosessen «må de registreres» (Ringdal, 2007, ss. 23-24).

Thagaard (2013) skriver om at «å tolke resultatene av en undersøkelse innebærer å reflektere over dataenes meningsinnhold». Tolkningen av data blir påvirket av både forskerens vitenskapelige ståsted og av de funn forskeren gjør i sine data, hvilke sammenhenger som kan tolkes ut fra funnene i dataene (Thagaard, 2013, s. 193). Det finnes ulike analysemetoder en kan bruke når dataene er samlet inn, registrert og eventuelt kategorisert og organisert.

Ringdal (2007) viser til at den avsluttende fasen i en forskningsprosess er en presentasjon av funnene i studien. Det kan gjøres i ulike media, det kan være i «tidsskriftartikler, rapporter, studentoppgaver, avhandlinger og bøker» (Ringdal, 2007, s. 25).

I mitt prosjekt blir masteroppgaven rapporteringa av mine funn. I oppdragsforskning er det nærliggende å tro at det blir utarbeidet rapporter fra forskninga for å presentere funn. Hvordan forskninga blir rapportert er da avhengig av hvilket utgangspunkt man har og i hvilken kontekst forskninga er gjort i.

Dette ble en meget kort oversikt over en mer tradisjonell forskningsprosess. Den har en annen gang og rekkefølge på ting enn jeg har i mitt prosjekt. Det posthumanistiske perspektivet søker nettopp å bryte med de tradisjonelle metodene og segmenterte linjene som er i en slik sammensetning. Det er greit å ha med denne oversikten likevel, alt henger sammen, alt er i alt. De eksperimentelle metodene og det posthumanistiske perspektivet oppsto ikke et vakuum eller ut fra intet.

Jeg skal nå skrive meg inn i kapitlet om posthumanismen, jeg har hatt den med meg hele veien fra start, men jeg har nå kommet dit i oppgaven hvor jeg ønsker å utdype litt og knytte noen tråder.

Posthumanismen – et vitenskapsteoretisk ståsted eller en vitenskapsteoretisk bevegelse.

Alle begreper i teorinivå 1 og 2 stammer fra et posthumanistisk vitenskapssyn. Dette er begreper som er sentrale i min posthumanistiske inngang til min masteroppgave.

Sandvik (2015) slår fast at posthumanismen kan bryte med de mer tradisjonelle perspektivene innen barnehageforskning. Likevel gjør hun det klart at det ikke betyr at de tradisjonelle perspektivene ikke forholder seg til de elementer som posthumanismen bringer inn, men de gjør det ikke på samme måte. I de mer tradisjonelle retningene mener hun at «de humanistiske subjektforståelsene kaster skygger over andre elementer i livet generelt og pedagogiske praksiser spesielt». Man kan få blindsoner hvor man ikke ser de ikke-menneskelige elementenes agens og betydning.

Det er ulike posthumanistiske perspektiver så hun vil, i likhet med Deleuze og Guattari, si at «alle kategorier lekkasje lekker». De ulike posthumanistiske perspektivene har fellestrekk og det er da nærliggende å snakke om «posthumanismer i flertall» (Sandvik, 2015, ss. 46-47).

Det å ha en posthumanistisk inngang til oppgaven har gjort noe med fokuset jeg har i mine logger. Det har lyssatt noen av mine skyggefelt, det har gitt det materielle en annen agens enn jeg kanskje har tatt inn over meg tidligere. Tar vi dette litt videre og ser at det materielle har agens. De ulike aktørene i en til/blivelsesontologi vil ha en ikke-parallell utvikling. Det vil kanskje si at også koppen blir påvirket i møtet med meg, får koppen en annen agens enn andre kopper fordi den er min? Hvilke linjer og fluktlinjer kan jeg finne i mine affektive data hvis jeg klarer å se både det jeg er bevisst på og det jeg ikke er bevisst på i mine sammensetninger/møter/sammenstøt.

Braidotti (2013) viser til at posthumanismen er veien videre fra motsetningene mellom humanismen og anti-humanismen. «Posthumanismen prøver å finne alternative måter å konseptualisere de menneskelige subjektene». Hun mener at denne prosessen er presset fram fra frigjørende grupper, som for eksempel «kvinnefrigjøring, anti-rasisme», og andre. De søker å bryte det den statiske subjektforståelsen som har vært sentral i humanismen (Braidotti, 2013, s. 37).

Dette er jo en prosess som fortsatt foregår den dag i dag med #metoo- kampanjen. Det er liten tvil om at den kampanjen har bidratt til en endring i både de miljøene som er hardest «rammet», men også ellers i samfunnet. Her er synet på at alt er i bevegelse og at alle

subjekter også er i bevegelser et viktig element. I bedrifter og bransjer hvor det har vært en sterk mannsdominans i maktposisjoner, får nå en annen maktbalanse. Mange står frem med historier om overgrep og maktmisbruk, dette påvirker subjektene og subjektposisjonene.

Den posthumanistiske inngangen på min masteroppgave gir meg en mulighet til å se på den kompleksiteten som er i sammensetningene/møtene/sammenstøtene mellom enhetsleder og styrer. Sandvik (2015) skriver om «komplekssensitivitet og destabilisering av kontroll». Hun peker på at det etisk sett ikke blir rett å redusere det komplekse bildet vi er i til lineære hendelser og forenklede modeller. Det å fange inn kompleksiteten kan lyse opp skyggesider, det kan gi annen kunnskap enn den vi klarer å skape med mer tradisjonell forskning.

Når vi åpner opp for at alle aktører i en situasjon har agens og at menneskets suverenitet er fjernet blir kontrollen (eller snarere ideen om) destabilisert. Hun mener at hvis forskeren klarer å miste kontrollen og lar seg være i tvil og usikkerhet i et affektivt møte med sine data, kan det være lettere å tenke nytt eller bli med på til/blivelser i prosessen (Sandvik, 2015, ss. 58-59).

Jeg har allerede skrevet om at jeg har blitt overrasket over det jeg selv har skrevet i mine affektive data. Jeg ønsker å finne fluktlinjer og segmenterte linjer i mine sammensetninger/møter/sammenstøt med enhetsleder, jeg ønsker å rote opp i, bryte opp og åpne opp for å se både det bevisste og det ubevisste, det menneskelige og det ikke-menneskelige i et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.

Etikk – i og med alt.

Som jeg har skrevet tidligere er dette kapitlet sammenfiltret med alle andre kapitler og teorinivå i min masteroppgave. Det kan leses mellom alle linjer i oppgaven.

Andersen (2015) viser til Karen Barad som mener at epistemologi, ontologi og etikk er tett bundet sammen. Etikk handler da om å «engasjere seg i det vi er sammenvevd i», om å engasjere seg i til/blivelser som er, men også de som ikke har blitt til enda (Andersen, 2015, s. 331).

Barad (2007) skriver at «ulike agentiske snitt vil føre til en materialisering av ulike fenomen». Vi kan ikke kontrollere hva våre intra-aksjoner gjør med våre omgivelser, vi har derfor et etisk ansvar for å være bevisste på hvordan vår påvirkning av mellomrommene kan virke. Vår agens og vår påvirkning er både bevisst og ubevisst. For å kunne ha størst mulig sjanse for å kunne være bevisste på vår agens og våre agentiske kutt må vi søke å se det ubevisste i det vi

gjør. Hun viderefører dette sammen med hennes begrep onto-epistemologi. Hun mener at det blir mer korrekt å kalle det en etikk-onto-epistemologi. Siden alle intra-aksjoner har betydning (matter på engelsk, som gir en interessant dobbelbetydning (matter=materie og matter=betydning)). «Verden blir materialisert i pausen mellom hvert pust», som hun formulerer det, og «til/blivelsen av verden er i så måte av dypt etisk betydning». Ut fra dette har Barad utviklet begrepet etikalisert praksis (Barad, 2007, ss. 178-185).

I min masteroppgave er det praksisen ledelse jeg studerer. I Barads perspektiv med etikalisert praksis vil det kanskje i min oppgave bli å se på etikalisert ledelse, eller kanskje etikalisert ledelsesproduksjon?

Mine data er samlet i ulike logger fra sammensetninger/møter/sammenstøt der enhetsleder og styrer er med. Mitt fokus på akkurat disse sammensetningene/møtene/sammenstøtene påvirker mine funn og hva jeg studerer, de vil påvirke hvilke agentiske snitt jeg gjør i mine data. Det understreker det etiske ansvaret for de valgene jeg gjør. I tillegg til det er det mange andre aktører i spill enn de jeg klarer å være bevisst på og se. Etikken blir i dette perspektivet en del av alt vi gjør. Vi må være bevisste aktører som prøver å forutse hva vi produserer, hvilke fluktlinjer vi kan følge og spore.

Dette poengterer Baarts (2010) også når hun skriver om at autoetnografen etter beste evne må prøve å forutse følgene av sine handlinger. Hun viser til at vi har et etisk ansvar for vårt forskningsprosjekt i alle faser. I valg av forskningsfokus, i valg av metode, valg av sjanger for den autoetnografiske skrivinga, hva gjør disse valgene for hvilke «argumenter og konklusjoner jeg produserer i forskninga». Hun mener det har skjedd et skifte fra et syn på relasjonen mellom forsker og den som blir forsket på som en asymmetrisk relasjon til en mer likestilt relasjon. I det tradisjonelle synet er det forskeren som har kunnskapen og som kan observere den det skal skapes kunnskaper om. I det nye synet hvor relasjonen er mer symmetrisk skapes kunnskapen i fellesskap. Begge parters viten blir anerkjent. Baarts understreker at en slik tanke om etikk i forskning ikke er «et ønske om konsensus» som skal være sentralt. Det er fullt mulig å produsere motstand og kritikk og fortsatt ivareta det etiske perspektivet (Baarts, 2010, ss. 178-179).

Jeg har valgt å forske i/med/på/rundt min egen rolle som barnehagestyrer i oppvekstsenteret. Jeg har en forforståelse for at det skjer noe i møtene mellom enhetsleder og styrer. Jeg håper å kunne finne et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse nettopp i

sammensetningene/møtene/sammenstøtene mellom enhetsleder og styrer, jeg håper å finne fluktlinjer og kanskje et glimt av immanensen?

I min autoetnografiske tilnærming er det jo i utgangspunktet meg selv jeg skal forske på. Jeg har en affektiv og posthumanistisk inngang til mitt prosjekt. Likevel omfatter det jo flere aktører, både menneskelige og ikke-menneskelige. I et etisk perspektiv blir det så klart en forskjell på hvordan man ivaretar enhetslederen og tekoppen.

I mine agentiske snitt i analysefilosoferinga har jeg tatt noen valg som får konsekvenser for mine midlertidige konklusjoner. Alt er i bevegelse alltid så det blir nok feil å kalle dem konklusjoner. De blir heller øyeblikksbilder som har både skyggesider og lysflekker. Jeg er klar over at jeg i en kompleks verden ikke klarer å få fram alle sider ved situasjonen og tar dermed mine funn med meg meget ydmykt og forsiktig.

Trådsamling - er det en rød tråd å finne her inne et sted?

I dette teorinivået har jeg prøvd og tatt med meg trådene fra de to første teorinivåene. Noen tråder er mer uttalte enn andre. Noen av trådene og tankene fra de andre teorinivåene ligger under/inni/rundt det jeg skriver om i teorinivå tre og gjør seg gjeldende selv om de ikke er så uttalte i oppgaven.

Jeg har skrevet om autoetnografi som metode, og plagget inn et affektivt og posthumanistisk perspektiv i mine autoetnografiske logger. Det har ledet meg videre til å si litt om data og om mitt utvalg av data. Kapitlet om subjektposisjon/er henger tett sammen med disse to kapitlene så klart. I alle tre har jeg prøvd å få inn det posthumanistiske perspektivet.

Kapitlet om posthumanismen kan kanskje virke litt kort, men da må vi ta med oss at teorinivå en og to handler om posthumanismen og begreper og elementer som er forankret i posthumanismen. Når vi da setter delene sammen, leser dem sammen, blir det et mer helhetlig bilde av posthumanismens perspektiver som er aktuelle for å belyse mitt fokusområde i min masteroppgave.

Teorinivå fire – analysefilosofering i/med/rundt et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.

Jeg starter her med et sitat fra Reinertsen og Flatås (2017) som jeg synes setter den rette bakgrunnsmusikken for dette kapitlet:

Skriving er spekulasjon. Skriving er filosofi. Skriving er poesi. Skriving er tenking. Skriving er å gi betydning til. Skriving er ledelse for kvalitet fordi skriving er dine og mine ord, men aldri de samme. Ord stuper kråke i gresset. Viktigst er kanskje de perspektivene du skriver fram, som kan få andre til å si «oi, det har jeg ikke tenkt på før». Skriving er provokasjon og aktivisme. Skriving er kritikk er motstand som eget fag. (Reinertsen & Flatås, 2017, s. 22).

Dette sitatet gjør det både mer, og mindre, skremmende å gå i gang med analysefilosoferinga synes jeg. Det har vært mange runder fram og tilbake for å finne ut hvor man skal starte. Det å analysefilosofere rundt et materiale en selv er så sterk del av gir både muligheter og utfordringer, likevel er det noe av det som ses på som styrken til den autoetnografiske metoden. Her vil jeg analysefilosofere rundt/i/på/med noen agentiske snitt i mine data. Jeg skal gå inn på hva som produseres i sammensetninger/møter/sammenstøt mellom enhetsleder og styrer. Det skal spises litt kameler og jeg skal prøve å se potensialiteten i sammensetningen/møtet/sammenstøtet mellom barnehageledelse og skoleledelse i kraft av enhetsleder og styrer. Jeg skal hele tiden prøve å produsere en potensialitet, prøve å spore noen linjer og fluktlinjer.

Jeg tar med meg noen ord fra Gilles Deleuze som er skrevet ned fra hans samtaler med sin elev Claire Parnet: «Du kan alltid skifte ut et ord med et annet. Hvis et ord ikke behager deg eller tiltaler deg, så ta et annet og bruk det i stedet for. Hvis alle gjør seg den anstrengelsen, vil alle kunne forstå hverandre» (Deleuze & Parnet, 2015, s. 18). Som jeg skriver om i innledninga så blir denne masteroppgaven til i møtet mellom teksten og leseren.

Masteroppgaven sitt eget liv når jeg sender den fra meg. Jeg og teksten har produsert noe sammen, nå er det tekstens tur til å produsere noe i møter med andre systemer og sammensetninger. Jeg analysefilosoferer rundt de to loggene både hver for seg og sammen i hvert avsnitt. Analysefilosoferinga rundt «Når ordene danser i takt» kommer helt til slutt i dette kapitlet. Jeg skal prøve å være et diffraksjonsapparat for mine data, og se om det oppstår konstruktiv eller destruktiv interferens underveis.

Før jeg kommer skikkelig i gang med analysefilosoferinga må jeg ta en rundt innom en nødvendighet for å kunne bruke de verktøyene jeg har tatt med meg i min masteroppgave.

Kamelspising som produksjonsgrunnlag

Jeg har nå jobbet femten år i barnehage. Jeg har i de femten årene opparbeidet mange sterke meninger om både barnehage og skole. Jeg har i disse årene gjort meg mange tanker rundt overgangen, og samarbeidet, mellom barnehage og skole. Jeg har i stor grad opparbeidet meg en sterk overbevisning om at «skolen» har mye å lære av barnehagen og har vært kritisk til mye som skjer i «skolen». «Skolen» settes i hermetegn fordi begrepet brukes ofte som et begrep for skolen som en organisasjon, organisering, tankesett og skolepolitikk. Det har kanskje blitt et litt ullent samlebegrep som blir så omfattende at det blir litt uangripelig.

Jeg har inntrykk av at dette er en diskurs i barnehagen også. Jeg har hørt flere foredragsholdere ytre seg kritisk til hva som møter barna når de kommer over i «skolen».

Så fikk jeg meg jobb som barnehagestyrer i et oppvekstsenter, hvor jeg samarbeider tett med enhetsleder på skolen. Jeg var jo spent på hvor inkludert jeg kom til å bli.

Jeg ble raskt en del av arbeidsmiljøet på skolen. Jeg deltok på fellesmøte hvor alle lærerne møttes en dag i uken. Jeg og enhetsleder hadde en del samtaler og møtepunkt uten at disse nødvendigvis var avtalte eller planlagt. Dette ble synlig i de to loggene jeg har som data i oppgaven.

Dette var begynnelsen på et år med mye kamelspising. Møtet med skolen og spesielt møtene med enhetsleder bidro i stor grad til å få meg til å innse at mange av mine for/dommer/forståelser for skolen ikke var realitetsorientert i løpet av mine femten år i barnehagen. I tillegg til å ha for/dommer/forståelser for skolen, hadde jeg også mange tanker og ideer om det å lede en barnehage. I løpet av skrivinga har jeg også måttet spise noen ledelseskameler, jeg har nok der også hatt noen godt segmenterte linjer og vært blind for noen fluktlinjer i sammensetninga ledelse. Andre har jeg sett og noen har jeg produsert både bevisst og ubevisst. Jeg ble raskt klar over hvor mye dette masterstudiet i barnehageledelse har betydd for min innsikt og mine kunnskaper om lederrollen i barnehagen. Det blir naturligvis noe prøving og feiling i en ny stilling. Jeg har i samarbeidet med enhetsleder opparbeidet meg noen tanker og ideer om det å være barnehagestyrer i et oppvekstsenter.

Å svelge eller sluke en kamel er kanskje et vel/opp/brukt begrep som brukes om å endre mening, eller gå for noe man egentlig er uenig i. I følge klisjeer.no brukes nok begrepet litt

annerledes nå enn det gjorde i den opprinnelige betydningen som man finner i Bibelen. Der var uttrykket mer i retning av hvorfor sile bort myggen når man sluker kamelen (Tvedt, 2016).

Slik jeg tolker det handler det i den betydningen om at man henger seg opp i småting, men godtar større ting som er mye mer markante. I følge den opprinnelige bibelske betydningen kan man si at jeg har hengt meg opp i små detaljer hvor jeg er uenig med «skolen». De store endringene i skolesektoren, og alt som er positivt med «skolen» har jeg ikke bitt meg merke i.

I lys av dagens mer vanlige bruk av ordet så kan man se det i sammenheng med at jeg har opparbeidet meg så sterke meninger at det føles neste hyklersk å se de positive sidene ved «skolen». Jeg har med andre ord dannet meg et tydelig bilde av «skolen», som definerer den «skolske» tankegangen som noe truende som truer barnehagens egenart. I diskusjoner med barnehagefolk gir dette gjerne nikk og anerkjennelse.

Det var viktig for meg å bli oppmerksom på denne for/dommen/forståelsen for å kunne dekonstruere den og sprengte den åpen for så å rekonstruere mitt syn på «skolen». Dette var nok det første som ble produsert i mine møter med enhetsleder, mer om det straks.

Å bruke kamelspising som produksjonsgrunnlag i min oppgave er kanskje akkurat det jeg ønsker å gjøre med bruk av en affektiv autoetnografi i et posthumanistisk perspektiv? Jeg ønsker å kunne spore linjer og fluktlinjer, jeg ønsker å åpne opp, rote til, bryte opp og gi meg selv sjansen til å se det jeg ikke har sett før, gi meg selv sjansen til å diskutere med meg selv og kanskje få et glimt av immanensen. Kanskje det er nettopp gjennom denne produksjonen jeg kan få et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse?

Uformelle og formelle sammensetninger/møter/sammenstøt eller u/formellhet som et produkt?

Jeg har tidligere i oppgaven stilt meg spørsmålet om det er en uformell eller formell form på møtene som påvirker sammensetningene/møtene/sammenstøtene. Jeg går i så måte litt i den dikotomiske fella. I et posthumanistisk perspektiv vil de kanskje ha en gjensidig agens, en gjensidig påvirkning.

Hvis jeg tar et agentisk snitt i loggen «Har du tid til en kopp te?», et snitt da jeg står i døra på kontoret og enhetslederen snur seg mot meg og sier hei og spør om jeg nettopp har tid til en kopp te.

Vi har ikke avtalt et møte eller å treffes, vi har ingen agenda eller noe mål når vi treffes. Det er fredag ettermiddag, det er sjelden at det er så mye man absolutt *må* gjøre ferdig på fredags ettermiddager. Det blir en sammensetning inne på kontoret, en sammensetning av blant annet kontorstoler, en åpen kontordør, enhetsleder, styrer, stemninga i rommet og mellomrom. Disse agensene påvirker sammensetninga/møtet/sammenstøtet, sammen produserer de en uformellhet. Den kjennes ved at skuldrene senkes og kroppen regelrett synker ned i stolen på enhetsleders kontor. Det har igjen agens på stemninga på kontoret, når jeg synker ned i stolen blir stemninga påvirket av det.

Denne sammensetninga/møtet/sammenstøtet består av linjer; segmenterte linjer og fluktlinjer. Jeg har en opplevelse av at linjene i denne sammensetninga er løse og porøse. Den uformelle stemninga, mangelen på agenda og linjene produsert av spørsmålet «har du tid til en kopp te?» åpner opp for fluktlinjer, det åpner opp for å fabulere, drømme, tenke kreativt. Det kommer egentlig en mengde fluktlinjer som bryter på tvers av de segmenterte linjene. Det produseres fluktlinjer når andre ansatte stikker hodet inn, det produseres fluktlinjer når vi kommer inn på ulike temaer. Det er ting vi kommer inn på etter hvert som tiden går, selv om jeg ikke kjenner at tiden eksisterer.

I denne sammensetninga/møtet/sammenstøtet blir vi sittende å fabulere og drømme. Rammene rundt oss, aktørene i sammensetninga gjør at potensialiteten gir rom for å åpne opp og for å kunne tenke nytt. Det er en trygghet, men hva er egentlig en trygghet i en sammensetning i et posthumanistisk perspektiv? Det er ikke det at vi ikke tør å være uenige, vi har absolutt ulike meninger om ting vi snakker om. Det er vel det som produseres av å kunne være uenige og diskutere faglig rundt det vi er uenige om, da er det nettopp denne tryggheten som blir produsert. Vi bekrefter en gjensidig respekt, en gjensidig aksept for ulike meninger. Disse uenighetene gir oss muligheter for å kunne åpne opp, rote til og bryte med etablerte sannheter fra hver våre diskurser fra skole og barnehage.

I disse små uenighetene er det kanskje lettere å få et glimt av en immanent kritikk og motstand. Selv om jeg har spist kameler og innsett at jeg har hatt sterke for/dommer/forståelser av «skolen» er det fortsatt ting jeg er uenig i.

I loggen «kjente støtten din fra venstre i dag» er det en formell stemning i møterommet da vi kommer inn i rommet og møtet skal begynne. Her er det flere menneskelige aktører som kommer tydelig fram, det er den ansatte, enhetsleder, representanten fra fagforeninga, representanten fra personalavdelinga og meg. I tillegg har vi hver vår kaffe- og tekopp, jeg

sitter og skriver referat på min PC, enhetsleder og representanten fra personalavdelinga har sakspapirer foran seg. Den ansatte har med seg sakspapirer og representanten fra fagforeninga har ei skrivebok hun noterer i.

I denne sammensetninga/møtet/sammenstøtet produseres det en formellhet. Det er et avtalt møte med agenda og klare mål for hva vi ønsker å oppnå i møtet. Jeg skriver om at jeg gruer meg litt til møtet, det kjennes på kroppen når vi alle setter oss ved bordet i møterommet på personalavdelinga.

Det er linjer i denne sammensetninga også, som det er i alle sammensetninger. Jeg opplever at de segmenterte linjene er stramme og solide. Det er klare føringer for hvilke regler og normer som er gjeldende, eller rettere sagt som vi opplever som gjeldende, i slike sammensetninger/møter/sammenstøt. Det er vanskeligere å få øye på fluktlinjer, selv om de er der nå også. Det er mye vanskeligere å følge dem, spore dem og la dem åpne opp og rote til og bryte med de segmenterte linjene.

Agendaen for møtet følges som den er satt. Jeg skriver at det er naturlig gang i møtet og sakene diskuteres ut fra agendaen etter hvert som tiden går. I denne sammensetninga kjenner jeg tiden godt og er bevisst på hvor lang tid som er gått.

Tryggheten i denne sammensetninga/møtet/sammenstøtet handler om å holde seg til agendaen, det handler om å følge de segmenterte linjene som er tegnet opp ut fra hva målet for møtet er. I et punkt i møtet kommer vi inn på hvilke løsninger vi ser for oss for arbeidssituasjonen for den ansatte. Her ligger det en potensialitet i sammensetninga, en potensialitet for å følge en fluktlinje, for å bryte og åpne opp. En av de segmenterte linjene i denne sammensetninga er hierarkiet i organisasjonen. Det kan være at opplevelsen av hierarkiet er sterkere når man er den som er lavest i hierarkiet? Det har i så fall en sterkere agens på meg enn på enhetsleder.

Det er en immanent motstand og kritikk i denne loggen også. Mine synspunkter, mine perspektiver og min virkelighet vil være en annen enn enhetsleders. Den vil være en annen etter møtet også, den vil være i stadig bevegelse. Det å se ting fra ulike subjektposisjoner og med ulik subjektivitet har en immanent motstand og kritikk i seg, igjen i våre uenigheter eller nyanser av uenighet.

I begge disse sammensetningene/møtene/sammenstøtene er det en etikalisert ledelsesproduksjon. Vi må, som ledere, vurdere hva er det vi produserer i våre

sammensetninger/møter/sammenstøt. Når vi sitter på kontoret til enhetsleder og snakker sammen må vi tenke på språkets materialitet, hvilke ord er det vi velger? Hva legger vi i ordene?

I et posthumanistisk og deleuzeguattarisk perspektiv kan vi nulle ut ord og gi dem nye betydninger. Det er kanskje det som til tider skjer når ord og begrep fra barnehageledelse møter ord og begrep fra skoleledelse?

I loggen «Kjente støtten din fra venstre i dag» skriver jeg om at jeg opplever at enhetsleder er en tydelig leder, den linja vil jeg nå forfølge nærmere.

Etikalisert ledelsesproduksjon

Det er her viktig å ha med seg kamelspisinga som produksjonsgrunnlag. Kamelspisinga har gjort at jeg har fått åpnet øynene litt for hvilke segmenterte linjer jeg har laget meg i sammenstøtene mellom det jeg har sett på som «barnehagen» og «skolen».

Hva er det så som produseres i møtet mellom barnehageledelse og skoleledelse? Hva er det i mine logger, mine agentiske snitt som har agens i denne produksjonen? Hvilke u/bevisste produksjoner og fluktlinjer klarer jeg å produsere? Jeg skal her prøve å være et diffraksjonsapparat for mine data, jeg skal prøve å lese dem ontologisk. Lærer jeg noe i sammensetninga/møtet/sammenstøtet med enhetsleder, er det en rhizomatisk/jordstengelsk kunnskaping? Klarer jeg å skimte immanensen?

Det ble mange spørsmål på en gang så jeg får bare ta de etter hvert her og se om vi kommer innom alle sammen.

En etikalisert ledelsesproduksjon innebærer det store etiske ansvaret som jeg har skrevet om tidligere. Vi må, som ledere, prøve å forutse hvilke følger våre valg får, og dernest hvilke følger deres produksjoner får for både oss selv, de ansatte, foreldrene, økonomien, eksterne interessenter og sist men ikke minst, eller de er minst i størrelse men kanskje størst i viktighet, barna.

Jeg tror og mener at ledelse kan produsere tillit. Hva er egentlig tillit? Kan man kjenne tillit? Det kan tenkes at tillit produseres ubevisst så vel som bevisst. Tillit handler kanskje om å gi ansatte ansvar og gi dem rom for å kunne tenke nytt, for å prøve og ikke minst feile. Kanskje går jeg som leder av og til i fella og tror at de ansatte forventer at jeg skal ha en løsning på alt? Her gjør språkets materialitet seg gjeldende i noen sammensetninger. Kombinert med en

selvpålagt forventning fra andre som egentlig ikke er der. Den får likevel agens, den er noe virtuelt, det er jeg som legger på den andre en forventning til meg selv som den andre ikke vet om.

Når ansatte kommer til meg for å søke råd i pedagogiske spørsmål, så kan jeg tolke det som at de kommer for å få et svar, en løsning. Egentlig kommer de kanskje heller bare for å ha noen å drøfte saken med, få andre synspunkter, få andre subjektposisjoner. Jeg har kanskje her nettopp funnet meg en fluktlinje fra min selvpåførte fiksjonsforventning? Kanskje er det nettopp et diffraksjonsapparat jeg skal være i slike etikaliserte ledelsesproduksjoner? Det som kan produseres i slike sammensetninger/møter/sammenstøt er jo nye perspektiver på barn, nye synspunkt på relasjoner, nytt innhold på de ordene vi bruker om barn, og de normative språklige diskursene som brukes.

I mine logger skriver jeg om at jeg føler tillit i sammensetningene med enhetsleder. Jeg klarer ikke helt å sette fingeren på hvordan det kjennes. Vår sammensetning/møte/sammenstøt produserer en trygghet, en bekreftelse på at hverandres meninger er betydningsfulle, det er kanskje det som kjennes som en tillit. I «Kjente støtten din fra venstre i dag» gir hun meg ordet når det er snakk om det som angår barnehagen. Med det produseres det en forventning og en bekreftelse til meg, det blir en linje, kanskje en fluktlinje, på at jeg setter ord på min/e virkelighet/er.

I et posthumanistisk perspektiv er det hva som produseres, både bevisst og ubevisst, som er interessant og sentralt. I mange tilfeller forsøker jeg som leder og definere pedagogiske praksiser, jeg ser nok mer på årsak og virkning enn på hva de faktisk produserer i ulike sammensetninger med ansatte, barn, rom, tid, sted, ulike agenser. Det samme gjelder i ledelse, jeg har lett for å gå til å skulle definere utfordringer og hva jeg mener jeg må gjøre for å kunne løse dem. I løpet av arbeidet med denne masteroppgaven og i skriving av logger fra sammensetninger/møter/sammenstøt med enhetsleder har jeg kanskje fått opp øynene litt mer for hva som produseres. Min tradisjonelle årsak – virkning- tenkning forutsetter i stor grad en rasjonell og bevisst prosess. Det posthumanistiske perspektivet med produksjon tar i stor grad også med det ubevisste, og i tillegg likestiller de menneskelige og ikke-menneskelige aktørene, den inkluderer en større kompleksitet, den søker å produsere en kompleksitet.

I loggen «Har du tid til en kopp te?» sitter vi og prater om mange ulike tema vi kommer innom etter hvert som tiden går. Selv om jeg skriver at jeg ikke merker tiden, den har i min

bevissthet, ingen betydning. Ikke der og da, nå i ettertid ser jeg jo at den faktisk har betydning for hva som produseres nå mens jeg jobber med oppgaven.

I mine to logger er oppfattelsen og opplevelsen av tid forskjellig. Jeg har skrevet om Sommers refleksjoner rundt tidsbegrepet. Jeg kan se møtene mellom enhetsleder og styrer som noe som gjentar seg. I det perspektivet kunne jeg inntatt det middelalderske synet på tiden som syklisk tid. Selv om møtene gjentar seg, og vi møtes på det samme kontoret med de samme møblene vil møtene aldri bli de samme. I et posthumanistisk perspektiv kan jeg tenke på tiden som aion. Det er kanskje flere tidssoner som er samtidig, som er alltid? Våre sammensetninger/møter/sammenstøt produserer jo fortsatt noe, i form av logger, i form av minner, i form av å være en del av en sammensetning.

Sommer peker også på tiden som en organisator. Et møte kommer før det andre møtet. Det skjer ting i mellom møtene.

Likevel er opplevelsen av tid forskjellig i de ulike møtene. Det omtales som fenomenologisk tid. I loggen «Har du tid til en kopp te?» oppdager jeg plutselig at det har gått tre timer. I loggen «Kjente støtten din fra venstre i dag» var det en helt klar kronologi. Det var en sakliste som ble fulgt, jeg skrev referatet og kunne følge møtet etter hvert som det gikk framover i tid. I formelle møter er tidsramma satt og den forutsetter en struktur i møtet. Møtet har et formål som en har en begrenset tid for å diskutere, avgjøre eller bestemme noe innenfor. Dette understreker tidens agens i vårt formelle møte. Her har antall sekunder, minutter og timer en markant plass i situasjonen.

Som Sommer understreker så kan man foreta tidsreiser i fortid og framtid for å sette nåtiden i et annet perspektiv, gjøre den eksotisk og se om en får tak i det særegne. Hvis jeg plugges inn det i tidsopplevelsen i det formelle møtet så har vi hatt sånne møter sammen før. Jeg har da litt erfaring, jeg har i den prosessen lært noe, lært noe som var uten retning. I et rhizomatisk/jordstengelsk kunnskapssyn kan det sies at det i tidligere møter ble skapt rhizomer/jordstengler. Det kan være ting enhetsleder sa etter tidligere møter, det kan være ting jeg har sagt/gjort i møter som fikk et uventa eller uønska utfall. I samtaler med enhetsleder, i lesning av teori og med erfaring har jeg fått ulike kunnskaper om det å være deltaker i slike møter. Sommer viser til at tid er et sentralt element i all utvikling og læring.

Tidsaktøren i loggen «Har du tid til en kopp te?» har en annen agens, og produserer andre ting enn i «Kjente støtten din fra venstre i dag». I dette uformelle møtet, hvor tiden flyr av sted

helt umerket, handler det om å «ta seg tid». Enhetsleder tar en pause fra det hun holder på med. Sekretæren tar seg tid og slår av en prat. Lærerne som passerte tok seg tid til å veksle noen ord. Det å ta seg tid til noen, det å prioritere å tilbringe tid med noen, påvirker møtet. Det er ikke alltid det er rom for å kunne ta en kopp te, det er ikke alltid at andre arbeidsoppgaver kan vente. Det går begge veier, det er ikke alltid enhetsleder har tid, og det er ikke alltid at styrer har tid. Når så begge tar seg tid, gjør det noe med mellomrommet. Det skjer noe og det produseres noe i mellomrommet. I dette møtet har ikke sekunder, minutter og timer så sentral plass. Det er likevel et element i det hele, at vi faktisk har brukt tre timer av tiden vår på vår dialog og vårt møtepunkt.

Tiden i ledelse har en sterk diskurs. Vi snakker om at vi «ikke har tid», «det er travelt», «vi ligger etter med ting» og så videre. Det vil si at tidsressursen er noe vi verdsetter og som vi kanskje ofte opplever at vi har for lite av? Da vil kanskje tiden få en sterkere agens også? Det at vi bruker tiden på noe, prioriterer noe får en agens ut over det vi prioriterer. Som jeg skrev i loggen «Har du tid til en kopp te?», at det oppleves som at enhetsleder «tar seg tid» til å snakke med meg. Jeg avslutter også med å vurdere at dette ikke har vært bortkasta bruk av tid. Kan man kaste bort tid? Kan man kaste noe abstrakt? Her ser vi språkets materialitet mener jeg. Tiden blir noe verdifullt som vi må forvalte og passe på, og ikke ødelegge eller rote bort.

I det posthumanistiske perspektivet med etikalisert ledelsesproduksjon får tiden en annen posisjon, den får en annen agens mener jeg. Jeg tror at nettopp den tidsbruken, hvis man kan «bruke» tid, i sammensetningene mellom enhetsleder og styrer har en agens. Hvis jeg tar med meg det rhizomatiske/jordstengelske synet på kunnskap/ing, kan jeg se at i løpet av den tiden vi har vært en del av den sammensetninga har det spredd seg kunnskap, det har blitt produsert kunnskap, jeg har klart å åpne opp litt, rote til litt, brutt litt med noe.

Potensialitet for en (barnehage)ledelse i bevegelse

Jeg avslutter loggen «Har du tid til en kopp te?» med å si at jeg kjenner at jeg lært noe av dialogen med enhetsleder. Det har blitt skapt en ny kunnskap i mellomrommet mellom oss. Jeg har tidligere skrevet om den ikke-parallele læringa som oppstår når to systemer sammenstøter. Jeg er styrer for barnehagen og hun er enhetsleder for oppvekstsenteret og rektor for skolen. Vi har i så måte ulike oppgaver og ulike roller og ulike posisjoner. Likevel vil vår sammensetning/møte/sammenstøt produsere noe, både i mellomrommet og i hver av oss.

Enhetsleders læring i denne loggen er helt sikkert ikke den samme som min. Hadde hun skulle skrevet loggen eller kommentert loggen hadde hennes virkelighet vært en annen. Det vil ikke si at den ikke er sann eller at en av oss tar feil om hvordan dette møtet var. Det handler bare om at vi ser situasjonen fra to ulike ståsted, fra ulike subjektposisjoner, da i flertall i dobbel forstand. Jeg i flertall, hun i flertall og summen av subjektposisjoner i flertall.

Det er vanskelig å sette ord på akkurat hva denne nye rhizomatiske/jordstengelske kunnskapen, kunnskapinga og denne utviklinga er. Det er i et posthumanistisk perspektiv heller ikke så viktig. Det som er interessant er å se hva den gjør, hva den produserer.

I vår sammensetning, våre møter, våre sammenstøt kan det tenkes at det blir produsert en tydelighet uten tydelighet? Jeg får drøfte ting jeg lurar på, jeg får en arena hvor det er helt greit å være usikker, å være i tvil.

Jeg har tidligere i oppgaven referert til at ledelse er allestedsværende. Ledelse er over alt, i alt. Kan jeg som leder i barnehagen møte mine ansatte med en ydmykhet, åpenhet, gjestfrihet for ledelse og med usikkerhet? Hva produseres da? Kan det være en etikalisert ledelsesproduksjon? Jeg viser også til at det i enkelte studier pekes på et behov for en mer strukturert hierarkisk ledelse for å bryte den såkalte flate strukturen som har og kanskje enda preger mange barnehager. Vi tar det for gitt at den flate strukturen er et problem som må løses.

Jeg som leder er en del av utallige sammensetninger i løpet av en dag. Det kan være sammensetninger/møter/sammenstøt med ansatte, barn, foreldre, møterom, kontor, tekopper, fargestifter og all mulige slags aktører og agenser. Ledelse er allestedsværende og det blir en etikalisert ledelsesproduksjon i alle de sammensetningene jeg er en del av.

I sammensetningen i loggen «Har du tid til en kopp te?» er det et stort rom for å være usikker, åpen, kreativ, feilbar. For å se og produsere potensialitet i den sammensetninga var det avgjørende at det var en ledelse uten ledelse. En tydelig ledelse uten tydelighet. En av oss kunne når som helst ha sagt at vi har noe vi må gjøre så vi må avslutte, det var det ingen som gjorde. Det var ingen av oss som hadde ansvaret for å følge en plan eller følge med på tiden, vi var der som to likestilte parter som kunne fabulere og drømme og åpne opp for nye tanker og ideer.

I sammensetninga i loggen «Kjente støtten din fra venstre i dag» er det nettopp jeg kommer inn på at enhetsleder er en tydelig leder. Med valget av ordet «tydelig» har jeg gjort et etisk

valg. Jeg kunne brukt ord som direkte, hard, tøff, ærlig. Jeg valgte altså ordet tydelig. Jeg har helt klart med meg en diskurs fra barnehageledelse her. Det har i mange år vært snakk om at det er behov for en tydelig(ere) ledelse i barnehagen. Jeg har et inntrykk av at ledere i skolen i mye større grad blir sett på som tydelige.

Hvis vi skal ta det Reinertsen omtaler som «spørsmålskultur» på alvor, så må jeg ta en liten vending her med den såkalte flate strukturen i barnehagen. I et posthumanistisk perspektiv vil den flate strukturen være noe ledelse produserer. Samtidig er den virkeligheten i stadig bevegelse og aldri den samme, vi må plugge inn ledelse igjen og igjen. En tydelig ledelse uten tydelighet, uten ledelse, må ses i den sammensetninga den er en del av. I noen tilfeller vil det være nødvendig å ta avgjørelser, ta avgjørelser som blir en etikalisert ledelsesproduksjon, men i andre sammensetninger vil det være mulig å være usikker, ydmyk, åpne opp for å kunne følge fluktlinjer som blir produsert og som kan spores i sammensetninga.

I sammensetningene/møtene/sammenstøtene med enhetsleder har jeg flere ganger i ettertid innsett at jeg har endret syn på ting etterpå, ikke nødvendigvis radikalt endret men noe endret eller noen nyanser som er blitt endret. Jeg har kanskje ubevisst fulgt noen fluktlinjer jeg ikke bevisst har sett? Jeg har et inntrykk av at dette skjer oftere i våre uformelle sammensetninger enn i de formelle. I de uformelle sammensetningene kan det vel kalles en flat struktur, kanskje det er nettopp denne som produserer de nye tankene, de fluktlinjene jeg kan følge for å åpne opp, rote til, bryte opp?

Det er nærliggende å tro at det nettopp er den uformelle stemninga og den åpenheten denne sammensetninga produserer som gjør at en lettere kan følge fluktlinjer, både bevisst og ubevisst. Da kan man kanskje klare å ha en tydelig ledelse uten tydelighet, uten ledelse? Det å stille på et personalmøte med tvil, usikkerhet, åpenhet, gjestfrihet for andres produksjoner og agenser, kan være en etikalisert ledelsesproduksjon.

Jeg kan se at i dette perspektivet er ikke den flate strukturen et problem som må løses eller en struktur som må løses opp. Den er der med sin agens, i ulike sammensetninger. Den er i stadig bevegelse, i noen sammensetninger er det absolutt ikke flat struktur, i andre sammensetninger er det en såkalt flat struktur. Eller snarere blir produsert en flat struktur. Den flate strukturen kan være både en segmentert linje og en fluktlinje. I prosesser hvor det vi ønsker å åpne opp, bryte opp, rote til og produsere kreative fluktlinjer kan den flate strukturen ha en agens for realiserer dette. I loggen «Har du tid til en kopp te?» har sammensetninga helt klart en flat struktur. Selv om enhetsleder er min leder har jeg ikke så sterk opplevelse av det i den

sammensetninga/møtet/sammenstøtet. Det er kanskje nettopp denne opphevinga av hierarki som gjør at det blir et rhizom/jordstengel? At det kan produseres nye innsikter og ny kunnskap?

Hierarkiet, i betydningen organisasjonens hierarki, har en agens. Den er en del av sammensetninger/møter/sammenstøt. I loggen «Kjente støtten din fra venstre i dag» er den hierarkiske plasseringa i organisasjonen en tydeligere aktør. Representanten fra personalavdelinga leder møtet, hen er øverst i hierarkiet. Jeg kan kjenne det skriver jeg. Kan jeg egentlig det? Jeg vet jo ikke om de kjenner på det? Jeg gir ikke plasseringa i hierarkiet noen verdi, det kjennes ikke som noe bra eller dårlig, positivt eller negativt. Det er der. Det er i flyt. Det er nettopp denne trangen til dikotomisk tankegang posthumanismen prøver å sprengre åpent.

Hierarkiet sorterer ansvaret for situasjonen for oss. I alle fall så lenge vi lar den gjøre det. Den produserer noe i møtet. Jeg skriver i loggen at møtet går sin gang og senere at det er en naturlig flyt i møtet. Her kan det tenkes at det tydelige hierarkiet bidrar til å forsterke dette, hierarkiet forsterker kanskje de segmenterte linjene i sammensetninga? Det blir tydelig hvilke roller eller oppgaver vi har i møtet, vi produserer noe i møtet, vi produserer noe imellom oss alle som er til stede. Det å være klar over hierarkiet som en aktør gjør at jeg i større grad kan vurdere hva det produserer og gir meg da en mulighet for å dekonstruere det, og rekonstruere det igjen, og igjen.

I en etikalisert ledelsesproduksjon er kanskje produksjonen av hierarkinedbrytning i enkelte sammensetninger/møter/sammenstøt en fluktlinje? Kanskje er det gjennom det at vi kan skimte immanensen, livet, livet i oss og med, vi kan da produsere en potensialitet som er lettere å se, linjene er lettere å følge?

Som ledere må vi kanskje ta ekstra hensyn til språkets materialitet. Om vi liker det eller ikke, så har vår posisjon noe å si for språkets agens. Når vi ytrer oss i møter med personalet vil våre synspunkter og ytringer av ulike årsaker kunne veie tungt. Da er det avgjørende at det er en kultur for, eller en åpenhet for, å kunne yte immanent motstand og kritikk. Kanskje er det lettere å være åpen for den andres kunnskap når det er et tverretatlig samarbeid? Da er det lettere å se at vi ikke har forskjellig kunnskapsnivå, vi har forskjellige kunnskaper.

Jeg bruker her ordet tverretatlig samarbeid. Det er kanskje nettopp her noe av den immanente potensialiteten ligger. Hva om vi heller snakker om et transetatlig samarbeid i

oppvekstsenteret? Er det ikke nettopp det vi ønsker å produsere i våre sammensetninger/møter/sammenstøt? Tverretattlig vil jo si at vi møtes som barnehageleder og som skoleleder, som ledere for to ulike enheter som skal samarbeide. Hvis vi tar en vending mot transetattlig samarbeid, vil det si at våre enheter smelter sammen, de glir over i hverandre, skillene mellom barnehageledelse og skoleledelse blir borte og vi kan kanskje snakke om oppvekstsenterledelse?

Vi har mange sammensetninger/møter/sammenstøt hvor vi møtes, enhetsleder og jeg. Det gir oss gode muligheter for å ha en innsikt i hverandres enheter i oppvekstsenteret. Det er en viktig forutsetning for å kunne produsere et transetattlig samarbeid. Kanskje klarer vi å skape en kultur hvor det blir naturlig for lærere og barnehagelærere, for fagarbeidere og assistenter i barnehagen og i skolen og bli med i sammensetninger/møter/sammenstøt på tvers, og at en kan drøfte saker og ting med ansatte i den andre enheten like naturlig som i sin egen enhet? Etter hvert vil det kunne tenkes at det ikke lenger blir to ulike enheter, men heller en bevegelse og en til/blivelse mot én enhet. Det vil kunne tenkes at denne nye enheten, det som vi fabulerer om som ett oppvekstsenter får en større immanent kritikk og motstand, det blir flere som blir en del av en sammensetning.

I et posthumanistisk perspektiv er alt i bevegelse alltid. Det setter store krav til en etikalisert ledelsesproduksjon. I de sammensetningene vi er en del av må vi ta valg, gjerne på kort tid, som får noen følger, som produserer noe. Det kan være vanskelige eller nærmest umulig å forutsi hva det vil produsere. Det kan være prosesser og produksjoner vi ikke er bevisste en gang, jeg kan si ting på et personalmøte som i den sammensetninga/møtet/sammenstøtet får en helt annen agens enn jeg klarte å forutse. Det ligger en immanent potensialitet i det også, slike produksjoner kan bidra til å åpne opp, rote til, produsere fluktlinjer inn i diskusjoner og en dekonstruksjon av ord som vi forstår ulike. Jeg ser ikke noe poeng i at vi skal definere ord og begreper vi bruker i barnehagen helt likt, det er nettopp i de ulike betydningene at vi kan få åpnet opp og kanskje se potensialiteten og immanensen i sammensetningene. Da må vi skape nye ord, eller gi noen ord nye meninger/innhold og/i materialitet for å produsere nye praksiser.

Et materielt diskursivt bilde av møtet mellom enhetsleder og styrer

Bildet som Kristin Eggen Vårvik har malt ut fra mine stikkord om min masteroppgave mener jeg er et materielt diskursivt bilde av møtet mellom enhetsleder og styrer. Jeg tror kunsten har en sterk affektiv inngang til å oppfatte fenomener, til/blivelser, rhizomer/jordstengler og

kanskje til og med klare å fange opp noe av immanensen eller skygger av den. Kunstneren har satt noen ord til bildet som er utledet fra møtet mellom mine stikkord og det bildet hun selv har malt.

Hvis jeg klarer å være et diffraksjonsapparat for dette bildet av et maleri, kan jeg klare å identifisere noen elementer i det, og noen linjer som produserer noe i sammensetning/møte/sammenstøt med meg.

Slik jeg tolker det kommer blant annet språkets materialitet til uttrykk gjennom musikken og tonene som strømmer ut av og rundt de to som møtes. Det kommer også til uttrykk i de fuglene som er inne i hver av figurene.

Det ser jeg på som tegn på at språket har en agens som produserer noe både i mellomrommet mellom, men også hver av aktørene. Det kan jo også tenkes at de tonene og den musikken som skapes i møtet har en effekt på og skaper nye produksjoner i møtet med de to små svarte fuglene som sitter på hver sin gren mellom de to.

Det kan være at sammensetningene med blant annet enhetsleder og styrer har ringvirkninger ut over oss to. Kanskje er det nettopp den sammensetninga vi har i loggen «Har du tid til en kopp te?» som gjør at de som stikker hodet innom for å spørre om ting eller slår av en prat gjør det selv om jeg sitter der. Den sammensetninga/møtet/sammenstøtet produserer kanskje en stemning og en atmosfære som de øvrige ansatte opplever som inviterende, eller som så uformell at det er helt greit å stikke hodet inn og spørre om eller fortelle noe. Den åpne døra er jo en del av sammensetninga, den produserer en åpenhet for å komme inn i sammensetninga.

Jeg får en følelse av at tiden står stille når jeg ser bildet, samtidig som det er en følelse av at alt er i bevegelse. Som Vårvik (2018) skriver selv «den gode samtale, tiden står stille og vi «blir ett»» (Vårvik, Når ordene danser i takt, 2018). Her må vi ta med oss samtale som noe større enn samtale. Det blir en samtale mellom alle aktørene mellom agensene i sammensetninga. Dette symboliseres av at de to figurene henger sammen i bunnen. De har også en grunnmur, en immanens, i denne sammenføyelsen. Jeg tolker det som at de har en relasjon som er bygget opp over tid. Det tar litt tid å sette opp en mur som skal være solid. Det kan være det immanente i alt, i livet selv.

Jeg har vært inn på de ulike opplevelsene av tid i min analysefilosofering av loggene mine. I bildet er det helt klart en tidsopplevelse som er lik den i «Har du tid til en kopp te?», hvor tre timer plutselig er borte.

Figurene står på en grunnmur og er i så måte faste, likevel synes jeg hele bildet osrer av bevegelse. Dette synes jeg sammenfaller godt i et posthumanistisk perspektiv hvor alt henger sammen og alt er i bevegelse. Vi får kun et øyeblikks/potensialitets/bilde før det blir nye til/blivelser. I gode og åpne dialoger kan det noen ganger være vanskelig å huske hvem som egentlig sa hva. Til/blivelsene skjer i mellomrommet mellom oss, og vi produserer kanskje en idérikdom.

På bildet vokser det noen vekster her og der, de er tilfeldig plassert rundt omkring. Det er toner i form av noter som flyr vilkårlig av sted. Inne i figurene er det ulike fargenyanser og det er fugler som flyr i hver sine retninger. Jeg kan koble dette til det rhizomatiske/jordstengelske kunnskapssynet jeg har som grunn i min masteroppgave. Det er en kunnskap uten retning, det er drømmer og fabuleringer, det er læring og utvikling.

Figurene på bildet har ulike fargenyanser og er ikke helt like. I dette kan jeg tolke inn at de har ulike meninger. Ut fra min analysefilosofering rundt kritikk og motstand kan det tenkes at disse figurene symboliserer en immanent kritikk og motstand.

De kulene på hodet til figurene som lett kan tolkes som lyspærer, symboler på idérikdom og idéskaping. Jeg synes i tillegg de kan symbolisere en slags affektiv radar. De to figurene er til stede med hele seg, de har et affektivt møte hvor alle aktører gjør seg gjeldende.

Jeg kunne ha valgt å ha bare loggene eller bare bildet som data i min masteroppgave. Jeg synes likevel de utfyller hverandre og det er ingen tvil om at de skaper ulike affektive produksjoner i møtet med teorien i min oppgave. Jeg kjenner meg igjen i innspillene i kapitlet som kunst som data. Det kreative uttrykket i kunsten kan gi andre innganger til kunnskap og kanskje til og med en dypere innsikt. Det kan skape andre og til tider nyskapende produksjoner, andre innganger til ledelse. Det hadde vært spennende å skrive en masteroppgave kun med utgangspunkt i et maleri, men det ble ikke det denne gangen i alle fall.

Et øyeblikks/potensialitets/bilde av en (barnehage)ledelse i bevegelse.

Jeg har nå kommet til en slags oppsummering, en slags midlertidig konklusjon kanskje? Selv om jeg ikke har tenkt å konkludere, jeg har snarere et håp om å få satt ord på noen av de

tankene som er produsert i mitt prosjekt. Det er tanker som er her og nå og som alt annet vil bevege seg.

Jeg har prøvd å få tak i noen linjer i ulike sammensetninger/møter/sammenstøt, både segmenterte linjer og fluktlinjer. Jeg har med det prøvd å vise, prøvd å åpne opp, rote til og bryte opp for en immanent potensialitet. Jeg har tatt med meg mange tenkeverktøy i løpet av oppgaven, som både er med i analysefilosofering, men som også er viktige i den sammensetninga denne oppgaven er. Det er teori og praksis og metode og kunnskap/ing sammen.

Fluktlinja med transestatlighet blir viktig å ta med seg videre som et tenkeverktøy. Jeg har ingen konklusjoner å komme med i min oppgave, det har heller ikke vært et mål eller noe jeg har ønsket å oppnå. Jeg har prøvd å u/bevisst produsere fluktlinjer og sammensetninger/møter/sammenstøt i oppgaven som gir meg et glimt av potensialiteter i immanens. I det transestatlige perspektivet vil vi kunne få til et samarbeid eller mer et transarbeid hvor vi ikke produserer klare skiller mellom hvor barnehageledelse og skoleledelse møtes. Det blir en (oppvekstsenter)ledelse, da med det utvidede og brutte ledelsesbegrepet jeg har sett på i min masteroppgave.

Gjennom mitt fokus på etikalisert ledelsesproduksjon håper jeg å ha produsert noen fluktlinjer jeg kan ta med meg videre. Jeg mener at den analysefilosofinga jeg har gjort har produsert noe i min (barnehage)ledelse i bevegelse. Når jeg nå er ferdig med masteroppgaven skal den få leve sitt eget liv og den vil videre produsere nye ting, nye linjer i sammensetning/møte/sammenstøt med andre lesere.

Referanseliste

- Andersen, C. E. (2015). Affektive data og Deleuzeoguattari-inspirerte analyser. Eksperimentasjoner over "rase"-hendelser. I A. M. Otterstad, & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer*. (ss. 312-332). Bergen: Fagbokforlaget.
- Baarts, C. (2010). Autoetnografi. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling*. (ss. 171-185). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway. Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Durham: Duke University Press.
- Ben-Horin, O. (2015). Rosetta's Stone - The Making og a Neuroscience Opera. I A. Otterstad, & A. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (ss. 241-252). Bergen: Fagbokforlaget.
- Braidotti, R. (2013). *The Posthuman*. Cambridge: Polity Press.
- Bøhn, E. D. (2018, Februar 20). *ontologi - store norske leksikon*. Hentet fra <http://www.snl.no>
- Bøhn, E. D. (2018, februar 20). *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/immanent>
- Børhaug, K., & Gotvassli, K.-Å. (2016). Styring og ledelse i barnehagesektoren. I K. H. Moen, K.-Å. Gotvassli, & P. Granrusten (Red.), *Barnehagen som læringsarena. Mellom styring og ledelse* (ss. 46-64). Oslo: Universitetsforlaget.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2016). *A thousand plateaus. Capitalism and schizophrenia*. (B. Massumi, Overs.) Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G., & Parnet, C. (2015). *Dialoger*. (K. Mouritzen, Overs.) København: Basilisk.
- Gotvassli, K.-Å. (2013). *Strategisk kompetanseutvikling i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Granrusten, P. (2016). Styrerens profesjonelle identitet. I K. H. Moen, K.-Å. Gotvassli, & P. Granrusten (Red.), *Barnehagen som læringsarena. Mellom styring og ledelse* (ss. 215-233). Oslo: Universitetsforlaget.
- Holmen, H. (2016, Juni 29). <http://www.snl.no>. Hentet fra <https://snl.no/epistemologi>
- Lather, P. (2007). *Getting lost. Feminist efforts toward a double(d) science*. New York: State university of New York press.
- Manning, E. (2015). Mot metode. I A. Otterstad, & A. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningpassasjer* (A. Reinertsen, Overs., ss. 121-132). Bergen: Fagbokforlaget.
- Nordbø, B. (2018, Februar 20). *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/agens>

- Reinertsen, A. (2015). Uten store ord. Autoetnografisk etnometodologisk 3D-skriving. I A. Otterstad, & A. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (ss. 265-293). Bergen: Fagbokforlaget.
- Reinertsen, A.B. (in press). The end og citicism producing unconscious: Non-personal academic writing. In Thomas, L. & Reinertsen, A. B. (Eds.). *Academic writiing and identity constructions: Performaty, space and territory in academic workplaces*. Australia: Palgrave MacMillan.
- Reinertsen, A. B., & Flatås, B. (2017). *Ledelsen og poesi i barnehagen. Affektive perspektiver i pedagogiske praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rossholt, N. (2015). Å tenke med Deleuze og Guattari; Hva kan en posthuman kropp bli og gjøre i barnehagen? I A. Otterstad, & A. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - ekeperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (ss. 214-226). Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandvik, N. (2015). Posthumanistiske perspektiver. Bidrag til barnehageforskning. I A. Otterstad, & A. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (ss. 45-62). Bergen: Fagbokforlaget.
- Skei, H. (2018, Februar 20). *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/lyrikk>
- Sommer, D. (2018). *Utvikling. Fra utviklingspsykologi til utviklingsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Taguchi, H. L., & Palmer, A. (2015). Flickors (o)hälsa i skolans materiellt-diskursiva miljöer - en agentisk realistisk analys. I A. M. Otterstad, & A. B. Reiniertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (ss. 81-102). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder. 4. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tvedt, H. (2016, September 9). *Klisjeer*. Hentet fra <http://www.klisjeer.no/2016/09/09/sluker-kameler/>
- Vårvik, K. E. Når ordene danser i takt. *Når ordene danser i takt*. Ler, Melhus kommune.